

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

www.pravoslavlje.rs

Број 1089-1090 Цена 90 динара 2,5 KM 1-15. август 2012. Излази 1. и 15. у месецу

ISSN 0555-0114
9 770 555 011004

Патријарх српски Г. Иринеј присуствовао полагању заклетве чланова Владе Републике Србије

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј присуствовао је 27. јула 2012. године свечаном полагању заклетве чланова Владе Републике Србије у Дому Народне скупштине у Београду.

Фото: www.tanjug.rs

Посета Епархији бихаћко-петровачкој

У Босанском Петровцу – Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј стигао је 21. јула 2012. г. у Епархију бихаћко-петровачку на позив Његовог Преосвештенства Епископа бихаћко-петровачког Г. Хризостома.

Свечаном дочеку Патријарха Српског присуствовали су Преосвећена Господа епископи: сремски Василије и осечко-польски Лукијан, предсједник Народне скупштине Р. Српске г. Игор Радојичић, директор Секретаријата за вјере Владе Р. Српске г. Јово Турањанин, као и начелник општине Босански Петровац г. Нермин Хајдер, предсједник Владе Унско-санског кантона г. Хамдија Липовача, начелник општине Дринић г. Дејан Прошић, те многобројни вјерници из Петровца и околних насеља. Читав простор око катедралног храма Св. Петра и Павла у Босанском Петровцу као и околне улице био је испуњен мноштвом народа који је дошао да поздрави Његову Светост и искаже своју љубав и поштовање према Свјатјешем Патријарху Иринеју. Након одслужене доксологије у храму, беседили су Његова Светост Патријарх српски Иринеј и домаћин, Преосвећени Владика Хризостом. Свјатјејши је позвао српски народ да као хришћани шире љубав – оно што је

Господ Христос понудио овом свету, јер је то оно што нам даје радост и даје смисао нашем животу. „Помолимо се Богу да завлада љубав, пре свега међу нама Србима православним, и међу свим народима и да се она шири и проповеда,“ рекао је Патријарх и додао – да ће свако одговарати пред Богом и својом савјешћу за своја дјела, истичући да је српски народ позван да чини добра дјела и да је то оно што ће остати иза нас, док је све друго пролазно.“

Његова Светост је изразио захвалност Преосвећеном Епископу бихаћко-петровачком Г. Хризостому и окупљеном народу за добродошлицу која му је указана и приређена у Босанском Петровцу. Узвраћајући, Владика Хризостом је, између остalog, рекао: „Ова Епархија је 1995. године потпуно нестала, али је благодаћу Божијом и великим трудом и напором наших свештеника и народа који се вратио на своја огњишта – она настала поново из пепела.“

У Манастиру Веселиње код Гламоча – У наставку посете Епархији бихаћко-петровачкој Патријарх српски Иринеј је, 22. јула 2012. г. освештао Спомен-храм посвећен гламочким новомученицима Сими и Мирку и осталим мученицима с њима пострадалим, и служио Св. Литургију у Манастиру Веселиње. Патријарх је у Гламоч дошао у пратњи Владике босанско-херцеговачког Хризостома, Преосвећене Господе епископа: сремског Василија, осечко-пољског

Лукијана, а на самом улазу у манастир дочекао их је Преосвећени Владика захумско-херцеговачки Григорије, као и начелник општине Гламоч г. Радован Марковић, начелник општине Босанско Грахово г. Урош Макић, те много-бројни вјерници из Гламоча и околних насеља. После паастоса гламочким новомученицима бесједили су Његова Светост Патријарх Иринеј и Епископ босанско-херцеговачки Хризостом. Патријарх је позвао српски народ да сачува вјеру, јер је она највеће злато и богатство. „Ко има веру, љубав и наду у Господа Бога – најбогатији је човек, не само у овом времену, већ у свим временима и свим световима“, рекао је Патријарх Иринеј. Благословивши овај дан и ктитора који је помогао у изградњи крипте Манастира Веселиње, Свјатјејши је поручио родитељима и мајкама српског рода да надомјесте рађањем дјеце имена оних новомученика који почивају на светим мјестима, да остану и живе на њој, као и „да се врате они који су је силом напустили и дођу на прагове својих отаца, а не да бораве и умиру у белом свету“.

Владика Хризостом је захвалио Његовој Светости на посјети вјековној српској земљи и осветио манастир и крипте у којој су положене мошти 806 лица српске националности које су усташе убиле у Другом свјетском рату на подручју Гламоча.

Извор: Срна

Званичне посете

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј примио је 17. јула 2012., у Српској Патријаршији у Београду г. Овена Џенингса, шефа Одсека за Западни Балкан и проширење Европске Уније у Министарству спољних послова Велике Британије, и Његову Екселенцију Мајкла Девенпорта, амбасадора Велике Британије у Србији. Пријему је присуствовао Преосвећени Епископ ремезијански Г. Андреј, викар Патријарха Српског.

Патријарх српски Г. Иринеј примио је 19. јула 2012., у Српској Патријаршији у Београду г. Дмитрија Малишева, високог представника компаније Гаспром, која је носилац пројекта изградње гасовода *Јужни ток*. Дмитриј Малишев, коме је Српска Православна Црква пре две године доделила Орден Светог Саве, замолио је Патријарха Иринеја за благослов и молитвену подршку овом значајном пројекту не само за Србију већ и цео регион.

Патријарх Српски примио је 24. јула 2012., у Српској Патријаршији у Београду Његову Екселенцију Душана Спасојевића, амбасадора Републике Србије у Турској.

Молитвено сећање на Патријарха Варнаву

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј служио је 24. јула 2012. г. у Цркви Св. Саве на Врачару паастос блаженопочившем Патријарху српском Варнави Росићу, великом исповеднику православне вере који се упокојио 24. јула 1937. Тим поводом, у Парохијском дому Спомен-храма Св. Саве на Врачару представљени су зборник радова *И живој* за *Православље*, и истоимени документарни филм.

Св. Литургија у Дробњацима

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј служио је 25. јула 2012. године, Свету Архијерејску Литургију у порти параклиса Иконе Пресвете Богородице Тројеручице у засеоку Дробњаци крај Београда, уз саслужење свештенства Архиепископије београдско-карловачке.

Слава Цркве Св. Арх. Гаврила

Светом Архијерејском Литургијом, којом је 26. јула 2012. г. началствовао Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј, свечано је прослављена слава Светоархангелског храма на Дедињу у Београду. Ова црква је подигнута у спомен српским војницима погинулим у Првом светском рату.

У Богородичној цркви у Земуну

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј служио је 29. јула 2012. године Св. Арх. Литургију у Цркви Рођења Пресвете Богородице у Земуну. Овај стари земунски храм из XVIII века је у потпуности реконструисан. Враћен му је исти сјај какав је имао 1776. године када су га подигли православни Земунци.

ПРАВОСЛАВЉЕ 1089–1090

2 Активности Патријарха

5 Садржај

6 Монах Артемије и његов раскол у Цркви Православној Ейской Атанасије (Јевтић)

8 Разговор са Његовим Преосвештенством Епископом далматинским Г. Фотијем
Вратити народ и културну баштину у Далмацију
Славица Лазић12 Православна Црква и савремени лаицизитети
Протојереј-ставрофор гр В. Вукашиновић16 Разговор са др Микоњем Кнежевићем
Теологија и критика
Блаје Панчић20 Циљ монашког живота
Старац Јосиф Вашићески22 Преступ коринтског блудника и казна (1Кор. 5, 1-5) (II део)
гр Предраг Драјићиновић24 Вера као припање народу Божијем
Јован Блајојевић26 Демографска криза и криза личности
Архијескапски волоколамски Иларион (Алфејев)30 Српски православни храм Св. Спиридона Чудотворца у Трсту
Милан Ситарски

33 Култура

34 Св. Теодор Комоговински – између историје и предања
Радован Пилићовић36 Однос према књигама у општежићу Св. Пахомија Великог
Бакон мр Ненад Игризовић

38 Вести из прошлости

39 Свет књиге

40 Наука, уметност, култура

42 Кроз хришћански свет

44 Из живота Цркве

48 Огласи

На насловној страни:
Свети Пророк Илија, мозаик (Црква Светог Пророка Илије у Миријеву)

Фотографија: ђакон Драган С. Танасијевић

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Председник
Епископ бачки др Иринеј

Главни и одговорни уредник
Президент мр Александар Ђаковић

Оперативни уредник
Срећко Петровић

Секретар редакције
Снежана Крутиковић

Фотограф
Ђакон Драган С. Танасијевић

Чланови редакције
Президент др Оливер Суботић,
Сања Лубардин, Славица Лазић

Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар и август двоброј. Годишња претплата за нашу земљу је 1700 динара, полугодишња 850. Појединачни примерак 90 динара. Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.
Уплате не слати поштанском упутницом!

Годишња претплата за иностранство:
Обична пошиљка је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35 GBP; авионска: 90 USD, 100 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:
Текући рачун динарски број: 145-471-71 Марфин банка Далматинска 22 Београд
Текући рачун девизни број: Intermediary Deutsche Bank GmbH, Frankfurt/M (BIC DEUTDEFF)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LIKIRSBG)
Beneficiary: RS3514500711000024015
Srpska Pravoslavna Crkva, Kralja Petra 5, Beograd

Телефони:
Редакција: +381 11 30-25-116
Маркетинг: +381 64 85-88-486
Претплата: +381 11 30-25-103, 30-25-113, 064 17-85-786
Факс: +381 11 3282 588
e-mail: pravoslavlje@spcrs.rs – редакција
preplata@spcrs.rs – претплата
marketing.spc@gmail.com

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови достављени редакцији „Православља“ подлежу анонимној рецензији. Текстови и прилоги објављени у „Православљу“ представљају ставове аутора.

Дизајн: Соба.rs
Графичка припрема: Срећко Петровић
Штампа: „Политика“ А. д.

Дистрибутор: „Polydor“ д.о.о.,
Ломина 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
телеф/факс: 032/717-522, 011/2461-138

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
271.222 (497.11)
ISSN 0555-0114 – Православље
COBISS.SR-ID 16399106

Православље се штампа уз помоћ
Министарства вера и дијаспоре Републике Србије

Монах Артемије и његов раскол у Цркви Православној

Артемије „богослужи“ и „хиротонише“, иако рашчињен („распопљен“, „развладичен“), и „саслужује“ са све одреда рашчињеним „клирицима“, и помиње на тим само својим „службама“ – кога? (А литургијско помињање даје валидност и спасоносност светој Литургији и њеним учесницима=причесницима, ако имало знају шта је Православље и Светосавље.)

Недавно је монах Артемије (Марко Радосављевић), у одговор на интервју Патријарха српског Г. Иринеја, дао „интервју“ (ако је то то?) Танјуру, у којем, на општу жалост нашу, наставља да обмањује наивни свет и јавност како је он „неканонски суђен и осуђен“ и како су Свети Синод и Сабор Српске Православне Цркве „прекршили/погазили“ Устав и каноне, додајући: „У канонима се тачно зна како се суди један епископ“. Ово није први пут да брат наш, – брат још увек, иако расколник, – Артемије, „заводи за Голешпланину“.

У одговор, ево само неких чињеница:

1. Артемије је суђен и осуђен **канонски** јер је, уз све остале преступе, погазио два кључна канона Цркве – Апостолски 74 и Картагенски 19 – пошто је лукаво избегавао да прими и дадне канонски одговор *трикратно* му сланим синодским комисијама (сваки пут по два друга епископа), ради испитивања учињених црквено-канонских и материјално-финансијских преступа, чиме је „сам против себе изрекао пресуду“, кажу ови канони. Црква није имала, и нема, начина да га суд-

ски приведе, као што није било начина ни да га натера да изврши канонску *саборску одлуку* од маја 2006, због које је и уследио даљи процес натезања да се самовољни, својеглави „аутономни“ брат архијереј, самозвани папа и над Патријархом и над Сабором, приведе *саборном јединству* и братској сарадњи са Синодом, Сабором и својом браћом архијерејима и приволи несебичној, једнакој према свима у Епархији којом је управљао, очинској бризи и старању о свима вернима, парохијама, манастирима, и о обнови порушених светиња на Косову и у Метохији. Он је имао, и данас има, само малу групу сада већ одметника, која само њега, а и он њу, слепо слуша, уз још пар суфлера који њему, а он нама, „соли памет“ – преко мас-медија, док на Синоду и Сабору (тачније: на низу Саборâ), никада није директно разговарао, ни одговарао, него је само одлагао док му сива еминенција Виловски, и још неки из сенке, не кажу, или и напишу, какав одговор да дâ, који углавном и није бивао одговор на тему него нецрквена, небогословска, неканонска, нельудска, нехришћанска казуистика, као што је и ово његово садашње бессвесно и бескрупулозно читање лекцијâ *urbî et orbi*.

2. Артемије је био прихватио и потписао синодску и саборску одлуку (фебруара и септембра 2010), али је онда, новембра исте године, одједном то погазио и порекао, а својим бруталним, неканонским и разбојничким упадом у два манастира на Косову и Метохији – где је већ од Сабора био канонски постavlјен нови архијереј – довео себе до саборског рашчињења и враћања у ред монахâ. Нажалост, он то и сада ради: упада у парохије, манастире и верничке домове других епископија Српске Цркве као самозвани „Епископ расшко-призренски“ (наводно „у егзилу“, читай: у *самоегзилу* умишљеног „мученика и прогнаника“).

3. Артемије је створио свој раскол, али у својој осионости, у типично папској „непогрешивости“ – макар се и вербално махнито борио против папизма, имитирајући га иначе скоро у свему, па и у „теологији“ о „неизгладивости свештенства/епископства“, чиме засењује, боље рећи дрилује, своје слепо послушне присталице, збијене са колосека црквено-саборног живота и саборне љубави. Он одбацује и саму помисао на **хришћанско покајање**. (А наш честити народ каже: „Покажа-

Христос Сведржитељ,
катедрала у Монреалу, Сицилија

ње је најлепши цвијет људскога поштења.“) А потребно му је по-кајање као насушни хлеб живота, као лахор Духа Светога, по-кајање пред Христом Богом и Спасом свих људи и свега света, пред народом Божјим и Црквом Духа Светога Утешитеља, али и пред читавом Православном Црквом, јер се о њу огрешио, а она је, сва Васељенска Црква без изузетка, признала канонски пресуђено од целог Сабора Артемијево свргнуће и рашчињење. Па ко је онда у расколу? Ко се од кога расколио, располучио, отцепио и расцепио?

4. Артемије „богослужи“ и „хиротонише“, иако рашчињен („распопљен“, „развладичен“), и „саслужује“ са све одреда рашчињеним „клирицима“, и помиње на тим само својим „службама“ – кога? (А литургијско

помињање даје валидност и спасоносност светој Литургији и њеним учесницима=причесницима, ако имало знају шта је Православље и Светосавље.) Он помиње, вальда, „свако епископство православних“, а то је знак да себе сматра за ауто-кефалног поглавара! И тиме је, дакле, показао да је створио раскол (попут Мирашеве секте монтенегринâ). Нека нам одговоре он и његови суфлери: по којим то светим канонима и по којој еклесиологији он има „јурисдикцију“ над свим епархијама Српске Православне Цркве, по којима вршља као најбеднији секташ, упадајући незаконито и црковорушилачки у Тор Христов и Светога Саве „као лупеж и разбојник“ (Јн. 10, 1-15)?

*Покажања ошвори нам двери,
Жизнодавче! – писао сам му 21.*

новембра 2010. Писмо је остало без одговора (као и још седам других пре тога) и зато је било објављено у *Православљу*, 1. децембра 2010. То и сада понављам, њему као брату, а и себи – грешноме у много чему, али не и у расколу и издаји Љубави и Јединства у Цркви Свете Тројице. Узалуд му је и позивање на тобоже „праву веру“ (уз клеветање нас да смо „издали Православље“, „издали Косово“) јер је богопотврђена светоотачка истина да се презрена и погажена Љубав и Заједништво („јединство вере и заједница Духа Светога“, каже се у Литургији) свете и губљењем праве и спасоносне вере.

*Манастир Тврдош, 19. јула
2012. године*

+Епископ Атанасије,
умирољени херцеговачки

Разговор са Његовим Преосвештенством Епископом далматинским Г. Фотијем

Вратити народ и културну баштину у Далмацију

Разговорала Славица Лазић

До 1995. године на просторима Епархије далматинске живело је око 100.000 Срба са петорицом активних свештеника и преко 120 ученика Богословије „Света Три Јерарха“. После рата, није остао ниједан свештеник, Богословија је исељена ...
Црквени живот је потпуно замро

У раду највишег црквеног тела, Светог Архијерејског Сабора, највећа пажња посвећена је епархијама у дијаспори у којима су ескалирали проблеми у животу и мисији Цркве. Да ли је на делу прогон и притисак на православне у Македонији, Црној Гори и Хрватској?

– Догађаји у последње време говоре да је реч о прогону. Као Црква покушавамо да живимо по законима Јеванђеља које нам је Господ оставио, да будемо светлост овога света, да сведочимо истину и самог Христа, без обзира у којој се епархији налазимо. Истовремено смо сведоци да се Црква на многим местима прогони кроз различите облике притиска. То се види после најновијих хапшења у Македонији, слично је у Црној Гори, а није много боље

ни у Хрватској. Ми нисмо потпуно задовољни по питању нашег статуса, по питању повратка имовине или наше слободе. Постоје законски оквири, а ми се боримо да се они у Хрватској остваре у пуноћи. То је подвиг који стоји испред нас, то је наша мисија у борби за наш опстанак на тим просторима.

Из Хрватске стижу слике лепог приморја и позиви српским туристима да су добродошли, али каква је слика реалног, свакодневног живота, има ли будућности за Православну Цркву на тим просторима?

– Ми се у Далмацији боримо да очувамо наше историјско присуство, да сачувамо наш народ у православљу и рад Богословије у Крки. Боримо се да опстанемо.

Постоји будућност за Цркву, јер имамо одговорност према делу Цркве који нам је поверен и према нашем народу који овде живи, као и према повратницима. Подсетио бих на податак да је до рата 1995. године на просторима Епархије далматинске живело око 100.000 Срба са петорицом активних свештеника и преко 120 ученика Богословије „Света Три Јерарха“. После тог несретног, трагичног рата, није остао ниједан свештеник, Богословија је исељена најпре на Дивчибаре, после у Фочу, да би 2001. била враћена у Далматинску епархију. Црквени живот је потпуно замро, није било људи. Тадашњи Епископ Лонгин је морао да оде са народом. Већина нашег народа се иселила из приморских градова Задра, Сплита, Шибеника и централног дела Далмаци-

је. Била је пустош, српске куће, наше цркве и манастири су били спаљени. Људи су почели да се враћају на своја имања 1997. и да обнављају живот из пепела. Почела је са радом наша Богословија, Свети Сабор је постао Епископ Герасима и мене, рукоположили смо десетак свештеника – и то је био знак наде да ћемо опстати. Повратак Срба трајао је до 2003. када се зауставио из економских разлога – људи немају од чега да живе, нема послла и то траје до данас. Доста српских кућа је обновљено на просторима Далматинске епархије, али Срби у њима не живе. Чекају бола времена за трајни повратак или ће по најцрњем сценарију куће продати. Обновили смо доста наших цркава и манастира, али нисам задовољан бројем повратника.

Са каквим се притисцима и инцидентима изазваним националном и верском нетрпељивошћу суочава српски народ и Црква у вашој Епархији?

– Има притисака, има провокација, има напада на наше објекте на којима се пишу увредљиве пароле и врше провале, о чему извештавамо на нашем веб-сајту. Све случајеве пријављујемо полицији, која брзо реагује и штити објекте. С друге стране, то изазива непрестани психолошки притисак на вернике. То је наш крст и ми га прихватамо и молимо се Богу за људе који то безакоње чине, да престану да га чине јер живимо у хришћанској земљи. И поред искушења, ми не одступамо са тих простора и сматрамо да имамо значајну мисију да очувамо своје светиње и сачувамо наш

народ у православној вери. Наша мисија је и да сведочимо православље пред другим народима који долазе у наше светиње. Као пред Хрватима, који наредне године постају пуноправни чланови ЕУ, тако и пред туристима из ЕУ и исламских земаља који посећују наше манастире. Свима њима сведочимо да постојимо и да православље у Хрватској има дубоке корене. Зарад те мисије потребно је да што пре обновимо своје ризнице и музеје које имамо и да својим културним и духовним благом покажемо да је православље вековима присутно на овим просторима.

Колико богослова похађа Богословију у Крки?

– Тренутно 40 редовних и 15 ванредних ученика. Сваке го-

дине имамо довољан број кандидата који се интересују, а не можемо све да примимо. Кандидати су углавном из Хрватске, са простора РС и Словеније. Задовољни смо јер овај стални интерес показује да наш народ осећа да има будућност, јер се у тој школи школују свештеници који ће сутра бити пастири свом народу у Далмацији. Рад Богословије сведочи о континуитету, перспективи и будућности нашег народа на том простору од прве генерације 1615. године, са малим прекидима у време ратова, до данас. Далматинска епархија је повезана са Богословијом – када се гасила Богословија, гасио се и живот у Епархији, и обрнуто.

Да ли обнову црквеног живота и црквених објеката прати и жив монашки живот?

– Братство постоји у највећим манастирима – Крки, Крупњу и Драговићу. Обновили смо братство у Манастиру Света Лазарица на Далматинском Косову у коме обитава један монах, а у Манастиру Оћестово, који је проглашен женским манастиром, још увек нема услова за живот монаштва док се не изграде конаки, уведе струја... Основали смо нови манастир посвећен Светом Василију Острошком у селу Црногорци код Имотског, који ће бити духовни центар Имотске крајине. Уз постојећу цркву треба саградити конаке. Имамо сестринство у Манастиру Богородице Тројеручице у Шибенику и Манастиру Крупа. Манастири су живи, имају своју мисију – што је у овим тешким условима веома значајно – и увек деле судбину са српским православним народом којем припадају. Традиција је да се народ везује и долази на тзв. велике сајмове – саборе. Најпознатији сабор је у Манастиру Крка за Преображење, када се окупи преко 10.000 људи. Пуно вер-

Културно благо, које је сачувано и налази се у највећем броју у Музеју СПЦ, треба да буде враћено на просторе Далматинске епархије када се за то стекну услови – када будемо имали адекватне ризнице у манастирима или при црквеним општинама.

ника долази на празник Успења Пресвете Богородице у Манастир Крупа, као и у Манастир Драговић на Малу Госпојину. Кроз саборе су током историје Срби очували своје постојање, своју веру, културу и језик. После летњег периода ти људи се углавном враћају у Србију. Надамо се да ће се побољшати услови за економски опстанак и да ће се вратити у своје куће.

Средином марта ове године потписан је Протокол Министарства културе Србије и Хрватске о повраћају културних добара из Србије у Хрватску, а која су спасена током рата из Хрватске. Ради се о 1.065 предмета из српских манастира и цркава који су склоњени у Србију. Ви кажете да ризнице нису обновљене – коме се у том случају враћа имовина СПЦ и баштина прогнаних Срба Крајишника?

– То је веома осетљиво питање. Културно благо, које је сачувано и налази се у највећем броју у Музеју СПЦ, треба да буде враћено на просторе Далматинске епархије када се за то стекну услови – када будемо имали адекватне ризнице у манастирима или при црквеним општинама. У Шибенику градимо музеј и ризницу, такође и у Манастиру Крка у којима ће бити изложени експонати. Радови су у току и још није време да се врате наше иконе, рукописне књиге из 15. и 16. века, портрети игумана манастира, богослужбене одјежде и реликвије које су спашене од уништења током последњег рата. За ризницу Мана-

стира Крке се зна да је, са преко 2.200 експоната који се тренутно налазе у Музеју СПЦ, једна од најбогатијих, после хиландарске, цетињске, студеничке и дечанске. Ми не можемо то благо да вратимо у Далматинску епархију док се не уради пројекат ризнице, док се не уграде аларми и климатизација по високим стандардима.

Процењује се да је, током последњег рата, заувек нестало око 7.000 икона и светиња у Хрватској?

– Наша културна добра потражујемо од Завода за заштиту споменика и Министарства унутрашњих послова у Хрватској који су надлежни. Политичари често не помињу нестанак вековне стваре српске баштине из наших храмова, а она је за нас веома важна. Постоје спискови и фотографије иконостаса које су радили шибенски, сплитски и задарски занади. За неке ствари не знамо јер су српски свештеници пртерани, цркве и манастири су девастирани, а много тога је уништавано, спаљено. Не можемо да нађемо наше матичне књиге крштених и упокојених које су страдале у спаљеним црквама. Затицали смо страшне ствари после ратне трагедије. Али, истражујемо и тражимо у институцијама које су за то надлежне. Недавно се десило да су пролазници пронашли на улици иконе спаковане у кесама, које су нам враћене преко МУП-а. Вратићемо их у парохијске цркве којима припадају или задржати у ризници. Постоје такви случајеви, али ми инсистирамо на организованом повратку пу-

Манастир Крка

тем државних структура. То је велики подвиг који нам предстоји. Ми очекујемо да се уз културно добро врати и наш народ који је овде живео вековима. Не можемо прихватити концепцију – да постанемо археолошка вредност на просторима Далмације. Ми хоћемо да живимо ту – уз културна добра која смо стварали вековима. Неприхватљиво је да се врати културно благо, а да ми Срби постанемо само музејска вредност на тим просторима. Православље је у Далмацији кроз историју непрестано било на распећу. Од хрватске државе очекујемо да не будемо грађани другог реда. Не желимо да одемо из Далмације, јер нам то не дају наше светиње. Желимо да живимо у љубави и хришћанском поверењу са свим другим народима.

Има различитих размишљања о учешћу Православне Цркве у екуменском покрету и дијалогу са другим хришћанским црkvама. Зашто је важна тежња за јединством са другим Црkvама?

– Екуменски дијалог је комплексан. Црква је непрестано

живела у дијалогу са људима који су изван Цркве, који исповедају другу веру. Постоји и унутрашњи дијалог који Црква води са својим верницима и људима који исповедају православну веру. То је природа Цркве. Што се тиче званичног дијалога са представницима римокатоличке или протестантске цркве, он се води годинама путем теолошких комисија које се баве одређеним областима. Ми смо кроз тај дијалог позвани на сведочење наше вере и нашег православног искуства онима које сматрамо својом браћом и који исповедају сада другу веру. Упућени смо једни на друге и требало би да водимо разговор о основним животним и теолошким питањима. То је позитивна страна екуменског дијалога који треба до постоји. Екуменски дијалог није штетан, најмање је пут за издају православља, како га поједини злонамерни или неинформисани људи погрешно тумаче. Морамо да водимо дијалог са свима и да сведочимо своје искуство вере. Тада имају своју меру, свој критеријум а то су Свето Предање, Свети

Очекујемо већу слободу и европске демократске принципе који би требало да важе и за наше Србе у Хрватској. Очекујемо економски опоравак, јер сада нема инвестиција – што је услов за повратак наших људи. А пред Црквом је велика одговорност – да сведочимо православну веру и своје православно искуство пред људима који живе са нама.

канони и учење Светих Отаца. Православље носи у себи пуноту благодати Духа Светога, пуноту Истине коју ми сведочимо пред другима у дијалогу.

Како Православна Црква треба да се одреди пред новим, промењеним историјским и друштвеним околностима које намећу европске интеграције?

– Ми очекујемо већу слободу и европске демократске принципе који би требало да важе и за наше Србе у Хрватској. Очекујемо економски опоравак, јер сада нема инвестиција – што је услов за повратак наших људи. А пред Црквом је велика одговорност – да сведочимо православну веру и своје православно искуство пред људима који живе са нама, као и пред туристима који долазе у последње време. Добронамерни се изненаде када виде старе манастире и православно монаштво. ■

Богословље Цркве пред савременим изазовима

Православна Црква и савремени лаицитети

Протојереј-старофор др Владимир Вукашиновић

Православна Црква се налази пред два подједнако опасна изазова и искушења: паничног негирања лаицизма или његовог некритичког прихватања.

Православна Црква данас егзистира у потпуно новим културним и друштвеним околностима. То на првом месту значи да је скоро у свим земљама у којима постоји, лишене политичке и економске моћи што је подстиче да проналази нове начине своје службе свету. Затим, источна друштва у којима су православни хришћани сада већински заступљени, што вољно што невољно, прихватају политичке, образовне и културне моделе и вредности које је изнедрила западна цивилизација. Све то наизглед говори у корист тезе да је класична подела хришћанства на његов источни и западни део, подела која пресеца како културолошки тако и теолошки ниво постојања Цркава, данас све мање изражена. Да ли је то баш тако, остаје да се размисли.

Који од свих феномена са којима се Црква сусреће у лаицизираном свету, свету секуларних вредности, по природи ствари, понажпре привлачи њену пажњу? Без сумње су то различите религијске групације које са њом деле исти простор и време. Црква се данас сусреће и позвана је да ступи у дијалог са две, поделимо их тако наменски и условно, групе религија – једне су класичне

традиционалне религије, а друге псевдорелигијске групације и различите религијске форме новога доба.

Секуларно друштво, хтело то да призна или не, и ма колико оно само антирелигијско могло бити, по природи ствари мора да отвори врата извесној форми религиозности. Људска заједница лишене сваке религијске ноте, у потпуности очишћена од религијске потребе, једноставно није могућа. Дубоко утрађена у саму људску природу, потреба за култним радњама, ритуалним истукством, у крајњој линији – општим смислом постојања, увек ће проналазити начине да себе изрази. Нова религиозност може бити потпуно лишенена метафизичких димензија или не и псевдорелигијских амбиција, те тада имамо посла са секуларним сурогатима религијског истукства који могу бити *политички* или и *научни* или, што је чешћи случај, ове форме се јављају као одређени синкретистички *new age* облици религијског живота.

Црква се у савременом свету сусреће и са другим традиционалним религијама са којима је позвана да успостави дијалог. Својим религијским плурализмом свет представља озбиљан

изазов за хришћанство и оно на тај изазов даје различите одговоре. Добар одговор на религијски плурализам је решеност да се уђе у озбиљан дијалог са другим религијама. Он не сме бити разводњен и мутан – мора, ма колико то понекад непријатно могло бити, подразумевати одређена *религијска убеђења* из којих се води. Мора да постоји став и теолошка утемељеност.

Овакав приступ дијалогу представља озбиљан искорак у односу на секуларистички идеал верске толеранције. Због чега? Толеранција се задовољава тиме да омогући другоме да несметано сапостоји. Разговор и сусрет на овом нивоу управо почива на неманују дефинисаних религијских ставова или њиховом стратешком прећуткивању. Покушај дијалога који из оваквог приступа може уследити или ће се водити углаженим техничким вокабуларом екуменских професионалаца или ће бити какав пригодан побожни *small talk* на опште религијске или, што је још горе, „духовне“ теме. Истински дијалог је дубљи феномен, заинтересован је за другога, хоће да са пажњом чује и види шта он има да нам каже и да му са одговорношћу одговори. Истински дијалог не

заобилази тзв. „непријатне“ теме и не табуизира одређене сфере постојања и односа.

Другим речима речено, дијалог не захтева само учеснике него и одређену *тему*. Секуларна друштва религијским заједницама намећу своје теме, које су најчешће политичке, попут улоге религија у спречавању и решавању конфликтата и сукоба. Православна Црква овде настоји да прошири каталоге тема о којима мисли и јавно говори, не само на оне које изгледају прихватљиве њиховим лаичким саговорницима (глобализација и еколоџија) него и на оне које код њих неће наићи на добродошлицу (попут питања из биоетике, сексуалног морала и функционисања полова и сл.).

Лаицизам почива на својеврсном одстрањивању, искључивању верских садржаја из јавног живота, раздвајању приватне и јавне сфере. Област вере претерана је у сферу „приватног“ и „субјективног“. Једна од најважнијих области из којих лаичка Европа жели да протера религиозно, тачније речено – хришћанско, јесте савремена култура. Одрицање хришћанског културног корења било нам је видљиво и у расправи о Европском уставу и одсуству помињања хришћанског наслеђа као конститутива европејства. Савремена секуларизована култура хоће *дејеванђелизацију*, једно „чишћење“ европског културног круга од његових хришћанских елемената.

Поставља се питање какав став према оваквој култури заузима Црква? На који начин она данас настоји да изврши нову инкултурацију Јеванђеља? Пре свега треба имати на уму то да је Јеванђеље увек Христово те је, стoga, инкултурација Јеванђеља у ствари христијанизација културе. На жалост, није тако ретка ситуација да се сами хришћани устежу да то јавно кажу, да се, рецимо то отворено, стиде Имена Христовог, него се задовољавају тиме да констатују то – да су основни

етички принципи јудеохришћанског моралног закона уткани у европску културу. Оваква осиромашена визија јеванђелизације културе губи из вида то да култура не преобрежава и суштински оплемењује било какав и било који закон, па ни морални, него Онaj који је дошао да испуни Закон и пророке (Мт. 5, 17) и за кога је Закон васпитавао, припремао. (Гал. 3, 24).

Веома је важно узети у обзир то да се овај инкултурациони процес не посматра христоманистички него да се има на уму да је овде реч о једној пневмато-

лошки конституисаној христолођији. Ово значи да се Христос не посматра као индивидуа једном оваплоћена у одређеном културном контексту, која се потом у свакој другој култури може само на тај један и јединствен начин поново оприсутнити, односно да се људска природа Богочовека посматра искључиво кроз призму Његове конкретне историјске појаве. Овде је реч о томе да Христос, поред тога што има своје конкретно историјско, оваплоћенско, манифестовање и постојање (у једном времену, на једном простору, у једном наро-

ду, у једном телу, са једним именом, једном конкретном историјом), захваљујући Духу Светоме има Тело које непрекидно расте, Он је једна корпоративна, колективна Личност. Овде је на делу једна есхатолошка и инклузивна христологија која на крају говори о тзв. космичком Христу, односно јединству свих и свега у Телу Богочовека, телу Цркве, телу преображеног света. Због тога је Његов улазак у било коју културу могућ без насиља према њој самој. Зато свака култура управо у Њему може да почине и нађе свој смисао.

На самом почетку смо казали да супротстављеност религиозног и лаичког није ништа ново у хришћанској историји, нити је дихотомија религиозно – лаичко само условљена аномалијама хришћанских друштава. Разликовање између секуларног и сакралног је на известан начин иманентно Цркви. Та хришћанска основа се налази у свести да је постојећи друштвени поредак, ма како се он звао, увек несavrшен и привремен. Ниједна озбиљна теологија никада се неће ставити у службу апологије и дивинизације порекла и садржаја конкретних друштвено-политичких поредака и увек ће задржати извесну дозу опреза према њима. Црква не зна за категорију идеалног политичког поретка у коме би се она осећала као *ког куће*. Сваки земаљски политички модел припада сфери овога света и не може да понесе атрибуте Царства Божијег. Црква мора да живи своју сталну антиномију: бити у свету а не бити од света. Зато је однос Цркве и савремене Европе амбивалентан.

Православна Црква се налази пред два подједнако опасна изазова и искушења: паничног негирања лаицизма или његовог некритичког прихватања. *Некритичко прихваштање лаицизма*, ма колико оно изгледало привлачно и било лако оправдиво, ипак не води никуда. Стратегија олаког прилагођавања секуларним

начинима мишљења и делања, коју смо до сада много пута посматрали, показала се самопоражавајућом. Зато је Паненберг у праву када наводи да је апсолутно најгори начин на који се може одговорити на изазов секуларизма прилагођавање и усвајање секуларних стандарда у говору, мишљењу и начину живота. Уколико чланови секуларистичког друштва, наставља он, одлуче да се уопште окрену ка религији, они то чине зато што траже нешто друго у односу на то што им њихова култура већ пружа. Конtrapодуктивно је понудити им религију која је пажљиво обликована и преформулисана да не би ни на који начин повређивала њихова секуларна осећања.

Панично негирање лаицизма, како га је покојни проф. Биговић називао, у Православној Цркви често поприма израз, рецимо то намерно плеоназмички – *јаловој традиционализма*. Он је увек последица пристајања да се теологија сведе на ниво једне од идеологија, одбијање да се прихвати да живот траје и постоји, мења се и захтева своје и изван и изнад и против оних претпоставки и очекивања које ми имамо. Није на одмет овде подсетити на, само наизглед, лаконски увид Јарослава Пеликане којим је окаректерисао феномен о коме говоримо: Традиција је жива вера мртвих, док је традиционализам мртва вера живих. Велики допринос савременог православног богословља, на првом месту самој Православној Цркви а потом и свима који са њом долазе у дијалог, огледа се у дубоком уверењу по коме више није доволно само *чувати Предање* него га треба показати *релевантним за ејзистенцијалне поштребе човечанства*.

Савремени православни теолог Јован Зизјулас је, размишљајући о томе на који би начин Православна Црква требало да се сусретне са изазовима трећег миленијума, дао неколико предлога. На првом месту, указао је на потребу новог промишљања језика

богословља, односно, *шумачење до мајског наслеђа Цркве у ејзистенцијалним појмовима*, на показивање да су догмати Цркве од животног значаја за човека и свет. На другом месту, истиче значај литургијског живота Цркве као извора *бојословља* односно својеврсног језика *бојословља*. Уколико Литургија Цркве добије оно место које јој припада у њој ће се обновити веза између *lex orandi* и *lex credendi*, односно показати да религиозност, побожност, не искључује богословље, односно Цркву, како верују и мисле припадници савремених религијских покрета. Трећа ствар на коју указује Зизјулас је значај аутентичног монашког предања Источне Цркве. Овако схваћено монаштво својим заветима и праксом добровољног самоограничавања, заветованог сиромаштва, и смиреним узимањем на себе грехе света, одговорности за све и сва, директно се супротставља и лечи савремени секуларни дух оличен у похлепи, самољубљу и самооправдању.

Због чега би Црква одабирала дијалог као модел општења са секуларним светом и другим религијама? Црква се опредељује за дијалог као незаобилазни модел комуникације како са нехришћанским религијама тако и са секуларним светом због тога што бирајући њега бива верна свом унутрашњем бићу и начину постојања. Дијалошки метод представља суштину живота Цркве *ad intra* а суштина њеног живота је њено богослужење. Богослужење није само култна радња, светотајински обред или ритуал, што су нам јасно показали велики теолози Истока и Запада у прошлом столећу. Богослужење као простор аутентичне теологије и теолошки исказ *par excellence*, првенствено евхаристијска Литургија Цркве, својим садржајем и начином на који се врши, служи као модел, образац свих других црквених активности. Литургија је дијалошка у најдубљем смислу те речи. Она започиње читањем Светог Писма, односно Божијим

говором нама. Наставља се нашим молитвеним одговором Богу, евхаристијским молитвама. Саме те молитве, с друге стране, такође су дијалошког типа – у њима светотајинско и царско свештенство, клирици и лаици, дијалошки приносе Евхаристију размењујући молитве, возгласе, акламације, песме и химне. Суштина оваквог светотајинског дијалога почива у томе да се само искреном разменом речи, речи испуњених љубављу, поштовањем и најдубљим прихватањем може доћи до истине. Зато Црква преузима тај дијалошки модел и преноси га на односе *ad extra*.

На теоријском нивоу то изглеђа прилично једноставно. Када ствари покушамо да применимо у пракси ситуација се у много чему компликује. То на првом месту произлази из чињенице да озбиљан однос према дијалогу и увереност да је он управо тај метод који треба неговати, не постоји код свих релевантних фактора. Због чега је то тако? Због непостојања одговарајуће теолошке свести о природи Цркве, њеном бићу и дијалогу као изворном начину општења са светом. Проблем је, дакле, у одсуству теологије.

Ми сви, мање више, знамо и осећамо да живимо у времену у коме се теологија на известан начин налази у прогонству, егзилу, времену које је с правом названо *пости-теолошким временом*.

Савремено друштво, како смо већ рекли, није из свог окружења прогнало категорију *религиознот*, али је под озбиљан знак питања поставило потребу за *теолошким*. Да би секуларно друштво прихватило теологију (на пример да запосли дипломиране теологе), оно је приморава да ступи у обавезни брак са нечим другим, утилитарним и прихватљивим – друштвеним старањем, бригом о хендикепираним лицима, и сличним социјалним питањима. Из овога следи да њој треба неки додатни разлог постојања и да чиста теологија није пожељна.

Ирелевантност теологије не задржава се само на нивоу секуларног друштва – она продира и у саму Цркву. Побожност, тзв. практични живот Цркве, али и други важни аспекти црквеног живота, не показују потребу за теологијом и као да су јој на неки начин супротстављени. Да би Црква поново, и то са две руке – како оном тзв. теоријском тако и оном тзв. практичном, пригрлила теологију, она мора проћи – и хвала Богу већ пролази – кроз процес обнове црквене самосвести, правилног разумевања себе и своје мисије, као и развој одговарајућег теолошког образовања. Правилна теолошка визија спречиће маргинализацију теологије у Цркви и превласт других интереса над богословљем.

Када се разуме и прихвати важност и својеврсна обавезност дијалога поставља се питање – Којим ће се језиком он вршити? Чак и када Црква зажели да истински ступи у дијалог са лаичистичким светом, она не може да избегне неколико кључних проблема. Први се тиче *шема* о којима се разговара. Да ли Црква може и мора да говори само о темама које су јој наметнуте, дозвољене од стране друштва или и она сме и може да враћа у ракурс јавне расправе теме које су из ње насиљно истиснуте? Подразумева се да теологија данас не само да има право него и обавезу да пред својим савременицима наступи са оним питањима које она сматра битним.

Којим језиком Црква може аутентично да говори данас да би се у њеним речима чула Реч Божија а не само реч прилагођене и припитомљене људске мудрости? Уколико Црква говори неадекватним језиком, тада се не чује реч Божија. Уколико Црква то чини на погрешан начин онда, осмелићу се да тако кажем, Бог не може да допре до оних који треба да чују Његову реч и приме Његову силу, и њима се тада чини да Он ћути.

Европа већ више векова оптужује хришћане због тога што не може да допре до Бога, да чује његов глас. И када Ниче каже да је *Бог мршав*, и када Хайдегер, тумачећи Хелдерлина, каже да је задатак песника да прате трагове *одбeилых бојова* и када се тема *Божије ћутања*, Божије тишине упорно појављује у филмовима Ингемара Бергмана, из тога закључујемо да нешто у хришћанској теологији и богослужењу није добро и да су они, на неки начин, сакрили глас Божији.

Црква располаже мноштвом језика богословља и теологија се никада није, барем у искуству и пракси Истока, сводила само на рационални вербални дискурс. Поред писане или вербалне теологије, Црква је богословствовала и језиком Светих тајни, архитектуром, музиком, сакралном сликом – фреском и иконом, литургијским гестовима и радњама и годишњим ритмом празновања и многим другим, њој својственим, начинима.

Који од тих језика њој данас остаје на репертоару и у којој мери су они данас ефикасни и разумљиви не само за наше саговорнике из секуларног или нехришћанског света, него и за нас саме? Да ли ми данас сведочимо својеврсно *ућрнуће класичних језика богословља*, да не кажемо преоштро, њивово лагано одумирање?

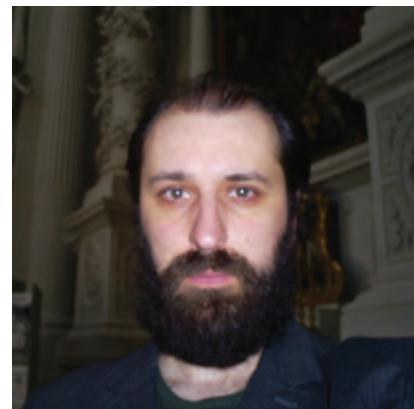
Православну Цркву очекује једно озбиљно и, бојим се, не без болно преиспитивање кризе сопствених језика теологије. Без тог преиспитивања она неће моћи да потпуно и стваралачки уђе у очекиван дијалог.

О овоме би се много тога могло рећи, али сада није ни време ни место за то. Оно што се већ и из овако кратко описане, скициране, ситуације дâ закључити је то да Црква не може да разуме лаички свет ако не буде могла да квалитетно разуме саму себе, и да њена теологија мора да буде жива и релевантна за њу саму како би била таква и за друге којима је саопштава.

Разговор са др Микоњом Кнежевићем

Теологија и критика

Разговарао Блајоје Пантелић

Др Микоња Кнежевић, доцент на Универзитету у Косовској Митровици, припада млађој генерацији истраживача византијског философског наслеђа. Нашој, али и светској научној јавности познат је по веома педантним и аналитичким студијама, пре свега о Св. Максиму Исповеднику и Св. Григорију Палами. Такође је значајно допринео научном развоју на српском говорном подручју и многобројним преводима важних философских и теолошких радова иностраних аутора. А недавно су светло дана угледале и две његове међународне библиографије (управо о Максиму Исповеднику и Григорију Палами), које по свеобухватности надилазе све постојеће. Са професором Кнежевићем разговарамо о његовим досадашњим истраживањима, као и о будућим плановима и пројектима.

Како што се из ваших радова може видети, у досадашњим истраживањима сте се, пре свега, концептрујали на истраживање светоотачке и византијске философске традиције.

– Тако је, премда бих желио подврђути да је спектар мојих интересовања – и истраживања, ако се хоће право – много шири. Он се протеже од философије, теологије, политичке теорије, психологије и нарочито књижевности, у којој сам још од најмлађег узраста често налазио прибјежиште. У својим радовима се, међутим, поштено колико год то могу, настојим ограничити на оно поље за које сам се специјализовао, а то је, како сте рекли, подручје философије византијског периода. Такво самоограничавање сматрам неопходним из више разлога, од којих је један опасна скло-

ност неких аутора да се, умјесто за акрибност и интелектуално поштење, прије опредељују за дилетантизам и симулацију, у оквиру које – као и у свакој симулацији – себе представљају много већим и умнијим него што јесу, безмalo ренесансним маговима, спремним да се ухвате у коштац са разним областима. Мишљења сам да култура као што је наша заправо потребује што више специјалиста, који ће се фиксирати на једно подручје истраживања, и тако дати основу будућим генерацијама. Наравно, занимамо се за многе ствари, али бављење у стручном и академском смислу је нешто сасвим друго. Дакле, византијска философија и светоотачка мисао уопште јесте нешто чиме сам, поред осталог, заокупљен последњих десетак година и чему се намјеравам посветити и у данима који долазе.

Из ког разлога сте се опредељили баш за тај део философског наслеђа?

– Питање је да ли се уопште опредељујемо за нешто или нас разни догађаји у нашим животима опредијеле за то нешто – на сцене је, дакле, оно што је мој омиљени писац назвао „подмуклим дејством биографије“. Својеврсна интелектуална и религијска конверзија којом сам подлегао након гимназијских „морисоновских“ дана, те студије философије у Нишићу, у оквиру којих су се равноправно изучавали Платон, Аристотел, Хајдегер, Левинас, Берђајев, као и Максим Исповједник и Кападокијци, дали су скупа неки први замајац, који ме је носио да се бавим тим периодом чак и у оним тренуцима када то можда и нисам хтио. Чињеница да су аутори којима сам

се највише бавио – Кападокијци, Григорије Палама и првенствено Максим Исповједник – посједовали и једну изразито философску компоненту била је вјероватно пресудна да продубим своја занимања, нарочито током боравка на докторским студијама у Грчкој. Поштено говорећи, без те философске, спекулативне димензије, тешко да би ми ови аутори, који су по свом опредјељењу били ипак теолози, могли на дуже стазе одржати пажњу. Али, ту већ говоримо не тек и не само о теологији, већ о византијској философији, упркос томе што тај појам – као ни многи појмови са којима се тако суверено оперише – још увијек није прецизно дефинисан. Философија је, као што знамо, у Византији функционисала и независно од теологије, али не бих се усудио да кажем да је и обратно било случај.

Највише сте се бавили Максимом Исповедником и Григоријем Паламом. С обзиром на то да сте веома добро упућени како у изворе тако и у критичку литературу када је реч о овој двојици аутора, како оцењујете квалитет новијих студија које се баве њима?

– Тако је, премда бих ту још дошао и Кападокијце, Атанасија Александријског и барем још Јована Дамаскина. Знате, у погледу ових писаца истраживања су отишла прилично далеко; постоје изванредне студије и узорна критичка издања, премда дилетантизма и чисто дескриптивних – да-кле, убитачно досадних – студија имате свуда. Живимо у доба литерарне хиперпродукције и закона по којима ни један Кант не би могао да добије доцентуру, с обзиром на то да је почeo да пише веома касно; наиме, годишње се у свијету појави око шест милиона књига и нека ми нико не каже да се ту увијек ради о марљиво израђеним студијама. Елем, када је ријеч о двојици аутора које сте

Предајете на Филозофском факултету у Косовској Митровици. Какво је тренутно стање тамо?

– Да, тренутно предајем на једном по много чему важном факултету. Наиме, пошто за мене, упркос разним квалификацијама, није било посла у демократској Црној Гори, од октобра 2010. године ангажован сам у Косовској Митровици, где држим наставу на предмету Увод у филозофију на изванматичним Студијским програмима, и где ћу држати предмете Византијска философија и Философска антропологија на недавно акредитованом Студијском програму за филозофију. Ситуација је, претпостављајте, јако тешка, и то се одражава на многе аспекте рада факултета. Најважније је, међутим, да се настава одржава редовно, на томе се посебно инсистира, како од стране управе, тако и од стране предавача. Проблем је стални немир, неспокојство – од знате већ чега. Тада факултет је јако важан и функционише као једна кохезиона сила, пошто ту долазе студенти из разних крајева Србије и Црне Горе; управо они и дају живот граду и том дијелу Србије. Има јако паметних и обдарених студената – и то не кажем из неке куртоазије или нечег сличног, напросто нисам такав човјек, него зато што је то доиста тако. Потребно је, међутим, да се државни апарат још више укључи у рад институција тамо; не да их укида, него да их оснажује и заштити људе који неће да оду из својих кућа. Лесте, важне су и рудна богатства, која су процијењена на хиљаду милијарди евра и на која је Сорош већ бацио своје киклопско око; најважнији су, међутим, наши људи тамо, који хоће да живе у свом мјесту и да то мјесто називају Србијом. Надам се да ће ситуација бити боља и сигурнија, и томе свакако желим да дам свој допринос.

поменули, двадесети вијек је био вијек ренесансе и у максимовским и у паламитским студијама, с том разликом што максимовска изучавања нису била тако идеолошки и вјериисповједнички контаминирана. Студије Фон Балтазара, Шервуда, Тунберга и других аутора који су тако суверено владали изворима, поставили су добру основу за новије истраживаче, којих је све више и који су различитих стручних профилација. Максим Исповједник је један дубоко спекулативни мислилац, чије анализе – како год да поставимо ствари – напросто морају ући у историје филозофије – у првом реду, његова разматрања проблема воље, аутентична и беспријмјерна у философском ходу од Талеса па до његовог доба. Отуда у новије вријеме и поређења његове мисли не само са античким философима, него и са модерним философским струјањима, фено-

менологијом, Витгенштајном, Гадамером, и слично. Знате, тешко могу да схватим зашто је на катедрама за филозофију у оквиру курсева средњовјековне философије било разумљиво изучавати Ериугену и Тому Аквинског, а Максима Исповједника не, упркос чињеници да су и један и други – непосредно или посредно – неке своје увиде црпли управо из његових списка. Исто тако, усљед обухватности Максимове мисли, спектар аутора који се њиме баве је све шири; у посљедње вријеме овај „божански философ“, како га је сам Ериугена називао, занимљив је не само и философима него и психолозима, па се његове анализе пореде са увидима аутора као што су Карен Хорнај, Жак Лакан, Хајнц Кохут или један Карл Густав Јунг. Истина, те анализе знају понекад да буду најтешките, али основе за поређења свакако да има. Још како.

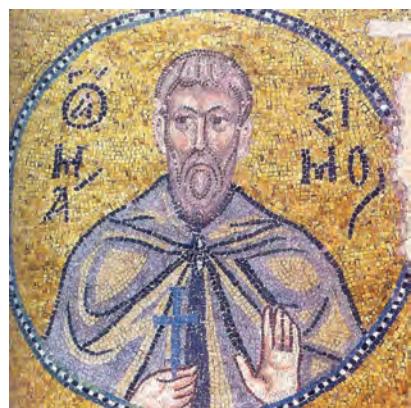
А какво је стање у истраживањима дела Григорија Паламе?

– Као што сам наговијестио, проблем су направили људи којима је, изгледа, најмање било до тога да поштено – дакле, на основу извора – протумаче мисао по многочemu занимљивог Солуњанина. Паламина мисао је на нивоу интерпретације – а и сама по себи – била добром дијелом вјериоисповједнички контаминирана и полемички искључива, а та интерпретативна матрица је по нечим остала присутна и до данас. Западни аутори су га поглавито оспоравали, источни некритички бранили – при том се или сасвим лебдјело над текстом и причала нека уопштена „православна“ прича, или се, с друге стране, хватало за његове терминолошке сличности са платонизмом, да је сам Палама бивао безмalo редукован на (ново)платоновца са хришћанским примјесама. Било би добро написати рад о томе – сам планирам да то учиним – а он би био користан како за паламитске студије, тако и за саму херменеутику, јер би тај случај био одличан репер на ком би се јасно могли показати идеолошки, социолошки, а ништа мање и психолошки резидуи у владајућим тумачењима. То је иначе велики проблем са текстом као таквим – не само што он нешто хоће од нас, наиме, да нам нешто каже, него увијек хоћемо и ми нешто од њега, па га понекад читамо само тражећи оно што желимо да нађемо у њему. Текст, као ни живот, није самопослуга; њега је тешко прихватити као цјелину и са свим његовим напрслинама, што је лекција коју многи наши теолози никада нису научили. Елем, постоје изванредне критичке студије везано за Григорија Паламу; нарочито су занимљиви радови Флогауса, Димитракопулоса, Маркова, Терезиса, да не помињемо друге ауторе. Ти радови, истина, такође пате од разних једностраница, али су фундирани на текстовима и шире интерпрета-

тивне хоризонте. Посебно је занимљиво скорашиње (1995) открије Паламине рецепције Августина Ипонског, који је (идеолошко) лучење Паламине теологије и теологије хришћанског Запада ипак ставио у ново свијетло и, како би то теоретичари књижевности рекли, видно га „осјенчио“. Палама и даље носи тешко бреме неразумијевања и, зашто крити, интегралног нечитања, а православни аутори су, томе приде, имали тенденцију да његову мисао схватају као највећи и посљедњи израз православне теологије и безмalo као коначно откривење истине. Све је то допринијело небројним застрањивањима, са свих страна... Сматрам да Паламина теологија тек треба да на прави – дакле, на интегралан и контекстуалан – начин буде ишчитана. Постоје, треба ли рећи, одличне студије из пера ранијих истраживача, али мислим да прави посао ипак тек предстоји. Недавно сам учествовао на међународној конференцији о Григорију Палами у Солуну, на којој је излагало 48 предавача из читавог свијета, што свједочи да интересовање за Паламу не јењава. Дакле, колико год да је изучавање двојице аутора напредовало, остаје огроман простор за даља истраживања и нова читања.

Претпостављам да пажљиво пратите истраживања Максима и Паламе код нас; узгред, опште је познато да су поменути аутори и најчешће теме студија наших богослова. На ком су нивоу, по Вашем суду, радови домаћих аутора?

– У праву сте, свакако. Помно пратим – и биљежим – истраживања свих византијских и црквених аутора код нас – или, барем, истраживања већине од њих. Писци које сте поменули обраћивани су овдје-ондје код наших истраживача, али бих већину тих радова, дозволићете ми, ипак окарактерисао као пионирске. Свакако, не могу а да не издво-

Св. Максим Исповедник, мозаик,
Манастир Неа Мони на острву
Хиос (Грчка), 2. половина 11. века

јим дисертацију Митрополита Амфилохија, која је и данас незаобилазно штivo у паламитској учености. Наравно, свему се може приговорити – по мом ујверењу, у том смислу заиста не постоје свети текстови – па и тој студији, али ту је ријеч о одличном владању изворима и неким сасвим оригиналним интерпретацијама. У неком ширем луку, када је ријеч о изучавању саме византијске философије, не могу а да не поменем професора Слободана Жуњића, који – за мене, барем, а требало би да је тако и за остале, условно речено, млађе истраживаче – представља један узорит примјер акрибичног научника, који на изворима и аргументима заснива своје анализе. Његов допринос је, по мом дубоком ујверењу, заиста велики. Проблем је, наравно, са нашом теолошком – и философском, исто тако – сценом тај што већина аутора иде линијом мањег отпора, линијом хиперпродукције. Још већи проблем, који увијек иде напоредо са првим, јесте недостатак квалитетне читалачке публике, која ће необуздане ауторе са скрибоманском дијагнозом држати под јаком терапијом критике. Теолошка критика је код нас, заправо, непостојећа; кад сте посљедњи пут прочитали неку негативну оцјену неке књиге, а да је та оцјена била заснована на добрим аргументима, на другачијем виђењу проблема, а не на

личним амбицијама, фрустрацијама и жељама да се монополизује одређени интерпретативни простор? Можда је проблем што и овдје имам висока очекивања и што сам увијек научне симпозијуме и критике схватао исувише „објективно“ – као мјесто где ће се људи окупити не ради личне промоције и (над)компензације, него да би разоткрили макар један дјелић онога што је скривено, заједнички и, ако хоћете, саборно. У том духу сам одвијек и схватао критику као такву: наиме, ако ми неко, било којим поводом, да добар аргумент, никада нисам имао проблем са тим да коригујем своје становиште. То је оно што се и у херменеутици назива конверзијом; онога часа када изгубите ту могућност, ви сте на један корак од идеологизоване свијести, која увијек сматра да баш она и само она посједује (сву) истину. А одатле је само један корак па до негације другог човјека. Свега оног што је „друго“. Управо то је, по мом увјерењу, проблем са неким нашим истраживачима.

Једнако велики проблем на нашој интелектуалној сцени уз ове што сам их поменуо јесте и недостатак систематског образовања; колико познајете младих теолога или философа који су своје основне студије завршили са познавањем старогрчког или латинског језика, а што је, сложићете се, неопходан услов за свако озбиљно истраживање?

Како год да било, мора се ипак примијетити да постоји и један број млађих научних посленика који посједују ширину приликом истраживања и који су свакако освјежење за нашу интелектуалну сцену. Мислим да се, заправо, на нашој теолошкој позорници, када већ о томе говоримо, одвија једна смјена генерација, која ће засигурно унијети нове сокове, али вјероватно и турбуленције. Јер, свака смјена генерација је, знајте, мучна, нарочито за ону генерацију која се смјењује. Негдје ту има тврдокорне увјerenости у сопствене ставове, а негдје и би-

Приредили сте две свеобухватне библиографије управо везано за Максима Исповедника и Григорија Паламу.

– Јесте, ријеч је о двјема најобимнијим, најразуђенијим и најпрецизнијим библиографијама о двојици аутора икада објављеним. Настале су, морам рећи, из потребе да се стекне увид у цјелину истраживања двојице аутора. Израда таквих библиографија, које су структуралне и које се безмalo могу читати као текст, захтијева добро познавање материје, а велики дио наведених студија морао сам, хтио – не хтио, прочитати, како бих стекао увид у њихову садржину. Све то скупа потребовало је доста времена и енергије, али било је то са више аспекта једно драгоценово искуство. Надам се, само, да ће бити добро примљене и да ће користити истраживачима из читавог свијета, пошто обухватају студије на преко тридесет светских језика.

олошких компонената – сигуран сам да и тога има. Надам се само – а потрудићу се да и лично дам неки допринос томе – да ће креативност побиједити епигонство, које је и те како присутно код неких аутора млађе генерације.

Кажите нам, на самом крају, нешто о Вашим будућим плановима.

– Тренутно радим, ако тако могу да кажем, на више фронтова. Припремам зборник о Григорију Палами, који ће имати преко 400 страница и који ће обухватити преводе преко тридесетак критичких студија о овом аутору, као и један број превода његових изворних дјела, и неколицину студија које ће се управо у том зборнику појавити по први пут. Такође, радим на књизи о „усиологији“ Григорија Паламе, која ће сабрати кључне дијелове моје докторске дисертације и која ће послужити као пролегомена за обимну монографију на којој ћу, тако барем сада мислим, радити наредних пет или више година. Тиме желим дати добру основу за даља паламитска истраживања код нас; него, да видимо како ће се ствари одвијати, живот нас често не пита за наше науме и за наше велике планове. Исто тако, морам поменути и зборник који ћу приредити, а чији је радни наслов *Византијска философија*.

Зборник ће обухватити радове истакнутих аутора на том пољу, као што су, рецимо, Микеле Трицио, Јанис Димитракопулос и мој пријатељ Георги Каприев, који, као што znate, пише одредницу „Византијска философија“ за Ибервега. Уколико успијем да спроведем свој наум, публикација ће бити објављена на српском и на енглеском језику. Такође, надам се да ће ми радове послати и наши аутори који се баве овом темом. Очекујем да добијем прилоге од Илије Марића, Александра Петровића, Богдана Лубардића, чије радове посебно цијеним. Такође има и других колега који ће, надам се, имати слуха за овај мој наум. Недавно сам за зборник о којем је ријеч добио изванредан текст од професора Жуњића, што ме је не мало обрадовало. Надам се да ће и професор Шијаковић, који је не мало утицао на моје бављење философијом византијског периода, наћи времене да учини нешто слично. Пројекат јесте прилично амбициозан, али без сличних подухвата тешко да ћемо успјети да подигнемо критичку свијест код људи, да им продубимо видике и унесемо тако важне промјене у њихов начин размишљања. А све то је, треба ли рећи, пријеко потребно за нашу културу, која познаје многе великане, али не познаје континуитет, фокусираност и међуинституционалну повезаност.

Циљ монашког живота

Старац Јосиф Вајоједски

Покажање је свима потребно. Ми нисмо у манастиру само ради покажања. Благодат нас је овде сабрала да будемо, да постанемо савршени. На то треба непрестано да мислимо. Није довољно да се држимо типика, богослужења, итд. То је свакако потребно. Циљ монашког живота је да задобијемо чистоту срца. Треба и данас да покажемо да је Христос са нама... Не само да је био некада у историји. То треба да покажемо данашњем неверујућем и несавршеном човечанству. Наше Предање, наша вера није била „во времја оно...“, него је и сада Христос са нама.

Ми смо видели свога старца у мантиji, својим очима као светога – обоженог (старца Јосифа Исиахасту). Зашто нас је Христос призвао овде у манастир? „Нико не долази к мени ако га

Отац не приведе...“ Бог нас је по Промислу изабрао од мноштва народа, мали број, мало стадо, да би нас благословио и привео хору светих.

Да бисмо достигли тај узвишиени циљ на који нас Промисао позива, морамо се угледати на Свете Оце. Наш циљ је освећење. Треба да достигнемо „од образа до подобија...“ Бог нас је сабрао у манастир да будемо слободни од световне вреве, како би лакше достигли узвишиени циљ – освећење.

После пада првозданих људи, доживели смо катастрофу. Не само да смо отпали од Бога и Његовог благослава, већ је дошло и до промене наше личности. Зато је смисао нашег живота покажање, како би већ овде поново задобили „од образа – подобије“ Богу. Треба благодатију Божијом да победимо старог

човека у себи, како би у нама просијао нови човек – охристољубљени, по Христу.

Христос хоће да нас приведе Себи, да будемо близу Њега. У манастир смо призвани не да бринемо за свет и световна збивања, већ да достижемо освећење. На том путу обожења стоји нам старац, који нас је обукао у расу, а који је и сам прошао пут духовног узрастања. Циљ монашког живота је практичан – како да достигнемо обожење.

Човек је двојан по природи, па и пракса (живот) мора бити двострук. Једно је бављење умом (нус), а друго су тело и телесни подвизи. Благодат Божија неће (не може) деловати у нама, уколико се умом бавимо нечистим помислима. Треба непрестано стражити над умом и чувати се од страсних помисли (логизми) и уз то никада да не судимо, не

осуђујемо ближње. Чак и када уочимо неку грешку другога, није наше да судимо, да осуђујемо. Бог све види, Он једини може да суди, не ми.

Онај који је egoцентричан, он ће одмах рећи: „Зашто тако? Зашто тако?...“ И одмах губи свој пут и смишо монашког живота. У манастиру непрестано треба чувати љубав и јединство. Јубав није систем врлина, који може да се сврста у неки етички круг. Јубав происходи из онтологије – од Бога, јер је Бог љубав.

Како могу осуђивати онога кога волим?

Како могу растужити онога кога волим?

Како да се не жртвујем за њега и да му не служим?

По Светом Писму душе треба да полажемо (жртвујемо) за своје ближње, увек и у свему руководећи се љубављу. Јубав мора бити оно што нас покреће, ослонац из којег се добија већа слобода – одрицање од своје воље и послушање. Ако истински задобијемо (достигнемо) послушање и победимо egoцентризам, који је ћаволско дело (диаволописис), стичемо пажњу (просохи).

Уз послушање и пажњу духовно напредујемо и узрастамо, достижећи свој канон – непрестану молитву. Апостол Павле нас је на то позвао. То и Господ каже: куцајте, тражите, иштите. Ако живимо у послушању и пажњи, пребивајући у непрекидној молитви – тада се приближава Благодат и обухвата (испуњава) наш ум. Очишћава га од греха и гре-

ховних помисли, дарујући нам расуђивање (диакрисис), које се назива духовним виђењем и расуђивањем.

То духовно расуђивање смо имали, али су га људи падом у грех изгубили. Оно се сада поново може задобити подвигом, тј. животом у Христу. Христос је у свом земаљском животу био монах. Он нам је оставио то предање, тај начин (монашког) живота у Цркви, да бисмо уподобљујући се Њему и Његовом животу, задобили спасење.

*Превод са ћицкој:
Ейсской далматински Фотије*

Из православне ризнице тумачења Светог Писма

Преступ коринтског блудника и казна (1Кор. 5, 1–5)

— други део —

гр Предрат Драјашиновић

У Првој посланици Коринћанима 5, 1–5 Апостол Павле упозорава црквену заједницу у Коринту на недопустив случај блуда у њој: један члан заједнице има жену свога оца. Он позива заједницу да се преступник преда „сатани на пропаст тела да би се дух спасао у дан Господа Исуса“ (1Кор. 5, 5).

Како разумети ове Апостолове речи?

Саветовањем хришћанске заједнице у Коринту да преда блудника „сатани на уништење тела, да би се дух спасао у дан Господа Исуса“ (1Кор. 5, 5), да избаце злога између њих самих (1Кор. 5, 13), Апостол Павле наговештава свој став према скром доласку Господњем и судбини која чека хришћане и свет приликом тог догађаја. У покушају разумевања 1Кор. 5, 5 неопходно је направити један пресек есхатолошких схватања Апостола Павла изражених у 1. посланици Коринћанима.

Време се приближило

Апостол Павле је, као и прве генерације хришћана, живео у интензивном очекивању поновног доласка Христовог. Он очекује долазак Вајслога Исуса Христа у непосредној будућности: (уп. 1Сол. 4, 16–17; 1Кор. 7, 29; 7, 31; 15, 51; Гал. 6, 10; Фил. 4, 5). Он је био убеђен да ће он и његове заједнице бити у животу када дође Дан Господњи (уп. нарочито 1Сол. 4, 16–17 и 1Кор. 15, 51–58). Хришћани треба да се владају сходно овом очекивању и да свој живот уреде тако да сва-

кога часа буду спремни да изађу у сусрет Господу који долази.

Однос према телу

У том напетом процесу очекивања славе Господње која долази из непосредне будућности однос према сопственом телу је веома важан. О томе Апостол пише Коринћанима: „А тело није за блуд, него за Господа, а Господ за тело“ (1Кор. 6, 13). Тела хришћана су „удови Христови“ (1Кор. 6, 15) и „храм Духа Светога“ (1Кор. 6, 19). Грех блуда је грех према сопственом телу (1Кор. 6, 18). Хришћани су позвани да прославе Бога „телом својим и духом својим“ (1Кор. 6, 20). Чувајући своје тело од блуда хришћани достојно чекају дан Господњи: „А Бог и Господа васкрсе и нас ће васкрснути силом својом“ (1Кор. 6, 14).

Испитивање огњем у Дан Господњи

У Дан Господњи пак, у који постоји нада да ће се и коринтски блудник спасити, „свачије ће дело изаћи на видело, јер ће дан показати“ (1Кор. 3, 13). Огњем ће бити испитано свачије дело – колико је

постојано. Метафора огња служи да илуструје начин на који ћељуди чији ће идентитети бити саткани од дела која су чинили за живота бити суочени са судом. Све што огањ не сагори и остане постојано, биће награђено, а дела која огањ унишити донеће штету онеме који их је чинио, док ће он сам бити спашен, „но тако као кроз огањ“ (1Кор. 3, 15). Хришћани јесу оно што чине, њихова дела граде њихово сопствво, њихову личност – када „дела“ у Дан Господњем не одоле огњу, већ изгоре, личност је оштећена у свом интегритету, али сама бива спашена. После ових промишљања о Дану Господњем, Апостол пита Коринћане: „Не знате ли да сте храм Божији и да Дух Божији обитава у вама?“ и наставља: „Ако неко разара храм Божији, разориће њега Бог, јер је храм Божији свет, а то сте ви“ (1Кор. 3, 16–17).

Тело духовно

У 15. глави 1. посланице Коринћанима Апостол Павле пише о свом виђењу васкрсења мртвих. Неколико исказа могу бити просветљујући за разумевање 1Кор. 5, 5. Апостол, на пример, разликује душевно и духовно тело: „Сеје се

Христов Други долазак и Страшни суд – Христос у слави, окружен светима; у нижој зони са десне стране представљени су они који су осуђени – детаљ мозаика из Фирентинске крстионице (Баптистеријум Св. Јована), друга половина 13. века, вероватно рад Копоа ди Марковалдија (1225–1275)

тело душевно, устаје тело духовно. Постоји тело душевно и постоји тело духовно ... али није прво духовно, него душевно, потом духовно“ (1Кор. 15, 42.46). Као што су људи наследници Адамови који је „душа жива“ и „земљан“, тако хришћански идентитет подразумева прелазак из овог „душевног“ у „духовно“ стање, из „земаљског“ у „небеско“: „И као што носисмо слику земља нога, тако ћемо носити и слику небескога“ (1Кор. 15, 49). Потом Апостол долази до главне мисли: „А ово вам кажем, браћо, да тело и крв не могу наследити Царства Божијега, нити распадљивост наслеђује нераспадљивост“ (1Кор. 15, 50). Оно што ће се десити у дану васкрсења је „промена“: сви који буду живи у Дан Господњи ће се променити (1Кор. 15, 51); мртви ће васкрснути нераспадљиви и ми ћемо се променити (1Кор. 15, 52). Имајући у виду претходно изложено може се другим речима

рећи: тело душевно постаће тело духовно, тело од крви и меса постаће тело промењено, тело распадљиво постаће тело нераспадљиво. То *неће бити друго тело* од онога које неко јесте, већ ће *тво исцѣшо тело* које неко јесте бити преображено, продуховљено, преобучено у нераспадљивост. А да би једно тело било на тај начин промењено и прослављено потребно је да Дан Господњи дочека у светости и чести (1Сол. 4, 3–5; 5, 4–8), да би му дела постојано остала нетакнута од огња.

Закључак

Какве последице све што је најважније има за разумевање 1Кор. 5, 5? Најпре, Апостол очекује скори долазак Господњи. Затицање коринтског преступника у таквом стању у коме јесте било би погубљено за њега, а можда и за заједницу која га толерише. Зато је мера

коју Апостол доноси израз његове бриге за есхатолошку судбину коринтског хришћанина и заједницу којој припада, пре него идеолошки мотивисано пуком вршење власти у циљу одржавања моралне дисциплине. „Дело“ коринтског преступника је осуђено на огањ, пошто је грех против тела. Постоји, међутим, нада да ће се он спасити. Оно што Апостол предаје на уништење, фигуративно схваћено наравно, није тело као сопствен, као личност коринтског преступника, већ управо тело душевно, земаљско и распадљиво, оно тело које и онако не наслеђује Царство небеско. Међутим, постоји нада да ће се дух, односно тело духовно спасити у Дан Господњи. Да би се повећали изгледи за такав исход, преступник мора најпре бити издвојен из светости заједнице, предат стихијама овога света и „уништен“ у свом дотадашњем блудном телесном идентитету.

Старозаветна историја спасења

Вера као припајање народу Божијем

Јован Блајојевић

*Вером Рава, блудница,
не поћиће са непокорнима,
јер прими уходе са миром
Јеврејима 11,31*

Рава је једина жена, поред Саре, именом споменута у Химни вере. Писац Химне дели опште интересовање ранохришћанских аутора у погледу ове старозаветне личности (Јак. 2, 25; 1Клим. 12, 1–8). Карактеризација Раве као блуднице утемељена је на Писму (ИНав. 2, 1; 6, 17.22.25), али оригинални израз сугерише да је она заправо била спремна да прихвати осуду својих суграђана и назив блуднице, а све то како би заштитила израиљске уходе (уп. ИНав. 2, 12–13.18; 6, 23). То подвлачи аутор Химне подсећајући нас на делатност ухода које је у Јерихон послао Исус Навин (ИНав. 2, 1–15).

У библијској приповести значајно место заузима и Равино ве-

роисповедање којим је потврђено да се глас о божанским делима у корист Израиља проширио до становника Ханана (ИНав. 2, 9–11). Рава није учествовала у савезу Бога и Израиља, али је њена вера била утемељена на разумевању догађаја који су рефлектовали божанска дела. Та вера је, са друге стране, била оријентисана ка будућим делима истог Бога. Рава је, стога, сјединила историјско искуство и есхатолошко надање, што ју је сврстало међу ране сведоке вере (ИНав. 2, 11) и оне који су своју веру посведочили спремношћу на жртву, претпоставивши будућу награду тренутној форми живота (ИНав. 2, 12–16). Вера која је карактерисала Раву показала се знаком

Историјски, највероватније је да је Рава водила крчму, свратише за странце, од вајкада повезивано са блудом. Историјски подаци сведоче да су власници крчми били обавезни да градским властима пријаве присуство сваког странца који је у њу крочио, као и да нису смели да мењају њихов новац (или злато) за валуту која је служила као платежно средство у граду. Ови закони су предвиђали строге, па чак и смртне казне за прекризице прописаних одредби. Рава је, несумњиво, скривши уходе ризиковала сопствени живот.

Св. Исус Навин, византијска фреска из Ман. Св. Луке, Фокида (Грчка), 10. в.

распознавања којим је она одвојена од неверујућих (непокорних) становника Јерихона (ИНав. 6, 17.21). Оригинални термин којим се описују становници Јерихона раније је употребљен да опише неверне Израиљце који су помрли у пустињи (Јевр. 3, 18). Библијски писац исказује став да је вера – а не биолошка, социјална или етничка припадност – оно што одређује место човека пред Богом и у заједници народа Божијег (уп. Јевр. 10, 38).

Овај моменат добија на снази када се уочи непосредна контекстуална супротстављеност Раве и Ахана – Израиљца који се својом невером, односно преступањем изричите заповести Божије, изопштио из заједнице народа Божијега. Резултат је у оба случаја радикалан – Рава, жена, личност спорног морала, етнички удаљена од Израиљца баштини живот и заједницу са Израиљем, омогућујући и свом дому да се припоји заједници народа Божијега (иако је освајање Ханана осмишљено као бесиоштедни теноцид и неизраиљско становништво). Насупрот томе, Ахан, биолошки припадник Израиља, члан углед-

Књига о Исусу Навину рефлекшије строгу поделу на *ми* (заједница народа Божијег, Израиљ) и они или други (народи и појединци који не припадају народу Божијем). Израиљ баштини савезна обећања дата праоцима, пре свега Обећану земљу и живот у њој. Они или други насупрот томе треба да буду уклонjeni из Обећане земље, и казна за њих је смрт. Ова подела се може учинити сувово националистичком и биолошком. У спису, међутим, уочавамо да границе између *ми-групе* и *они-групе* нису тако чврсте као што се може учинити. Биолошки и етнички припадник народа Божијега својим грехом се самоизопштава из заједнице народа Божијега, примајући казну намењену *онима* (другима). И супротно од тога, онај који је биолошки и етнички удаљен од Израиља, вером се присаједињује народу Божијем и баштини Обећану земљу и живот у њој – савезна обећања дата праоцима Израиља. Дијалектика Ахан – Рава је одлична илустрација наведеног принципа и не представља изолован случај. Исто се види у случају Гаваоњана који су, премда неизраиљци, присаједињени заједници народа Божијега тако да су уживали заштиту осталог Израиља када су против њих завојевали ханански цареви (Инав. 9–10, 27). Зајорданска племена су, истовремено, могла да постану жртва беспоштедног рата који су против њих покренули њихови сународници због дела који се могао схватити као акт непосредног противљења божанској заповести (Инав. 22).

Блудница Рава спасава уходе, фреска из Цркве Св. Јована Претече у Толчкову (Русија), 17. век

ног племена и баштиник лидерске породице, непослушношћу осуђује себе и своју породицу на смрт, на искуство *неизраиљца*, показавши да се невером сједињио са онима који нису припадници народа Божијег.

Веома значајан моменат наглашен је у последњем делу ст. 31. Аутор Посланице Јеврејима наглашава да је Рава *примила уходе са миром* (11, 31б). Порука овог кратког исказа није сасвим јасна, али се чини да аутор жели да истакне како су уходе у Рави пронашле поузданог заштитника који се побринуо за њихово благостање. Односом према уходама Рава се сврстала у ред оних који мир *праве* (Мт. 5, 9), добивши и привилегију да учествује у

блаженству као *дете Божије*, као део Израиља, тог корпоративног *сина Божије* позваног из Египта и доведеног у земљу у којој тече *мег и млеко*. Не само да је Рава постала део израиљског народа, већ је постала и једна од ретких жена чије је име забележено у родослову Господа Исуса Христа (Мт. 1, 5).

У данашњем времену и на нашим просторима често смо у ситуацији да чврсто повезујемо нацију којој припадамо и веру коју исповедамо. Историјске околности у којима смо развијали свој национални и верски идентитет, свакако, добрим делом су томе допринеле. То, само по себи, није негативно, али постаје негативно када се нација, као израз

природној и биолошкој, претпостави вери која је израз слободе и уздизања у сферу *наши природној*, а тиме и наднационалног. У овом контексту Рава која се својом вером уздигла изнад хананског порекла и припојила заједници народа Божијега представља величанствен пример коме треба да тежимо, чак и када (као што је то био случаја са Равом) такав искорак подразумева ризикована физичког опстанка. Оно нам убедљиво сведочи да је вера увек екстаза, иступање из самозатворености и страха у однос према другом, у однос мира и љубави, а већ самим тим, у однос ризика и самопожртвовања.

Црква и савремени друштвени проблеми

Демографска криза и криза личности – ставови Руске Православне Цркве –

Архијериской волоколамски Иларион (Алфејев)

Један од проблема који је изазван тоталним диктатом сејуларних погледа на свет јесте демографска криза, која је обухватила како Русију и друге земље постсовјетског простора, тако и најразвијеније западне земље. Међутим, док у Русији криза има економске узроке, на Западу се узроци слабог наталитета налазе превасходно у духовноморалној равни. Основни узрок кризе, како сматра Патријарх московски и све Русије Кирил, јесте „*љубишак жртвеног начела ког савременој човека, његова неспособност да дештају дарује своје слободно време, да му пружа део свој материјалној обиља, да му посветији свој љодињи одмор, да му да свој стан... Најкраће речено, одуставо жртвености јесиће одуставо љубави.*“

Благостање народа незамисливо је без јаке и моралне породице, наглашава Патријарх. Али, „*може ли тајка породица постојати у атмосфери пропадајуће индивидуализма и страсти? Тешко! Дакле, и на државним телевизијским каналима и на приватним телевизијама требало би у најледанијим терминима приказивати примере породица које живе по моралном закону, говориши о срећи оданој супружанству. Милиони абортуса до дана данашњег остављају синовништво равнодушним. Међу-*

тим, ми своју децу приносимо на жртву „блажостију“, које се на делу претвара у душевне муке жене, у сјоро и мучно одумирање народа. То се мора без околишења рећи и са телевизијских екрана и у лекарским амбулантама. Наравно, неопходно је економски подстицати породицу, и држава је почела да пружа тајку подршку. Међутим, поред тоја неопходно је развићи култу материнства и детинства као суроћност култу браћења и каријеризма који данас, нажалост, доживљава пропаѓај. Миса о „срећном човеку који није обремењен породицом“ је смртоносна болест друштва.“

Ко је крив за стварање таквог мита и ко на крају сноси главну одговорност за разарање идеала породице у западном цивилизованим друштву? Да би се одговорило на то питање, неопходно је обратити пажњу на новију историју. До средине 20. века у већини западних земаља преовладавала је породична етика која је у својим основним цртама препрдуковала хришћанско поимање брака и породице. Међутим, либерализација људске свести у 20. веку, а нарочито послератна „сексуална револуција“ праћена експанзијом феминистичког покрета 60-их година, довели су до радикалне трансформације породичне и полне етике. Грандиозни

социјални лом који је по својим размерама без преседана у историји, а који је био изазван сексуалном револуцијом, погодио је практично све земље Запада. За непуних пола века традиционалне представе о породици и сексусу биле су одбачене. Оне су уступиле место „прогресивним“ нормама заснованим на либералном погледу на свет.

Пре свега, проглашена је теза о равноправности мушкираца и жене. Сама по себи та теза не изазива сумњу када је реч о политичкој, културној и социјалној једнакости, о праву жене на рад, на учествовање у друштвеном животу, у органима управе и тако даље. Проблем се састоји у томе да се услед достигнућа сексуалне револуције и феминистичког покрета нарушио природни, односно у природи човековој укорењени баланс између мушкираца и жене у породици. Идеја материјства је деградирана, разорена је представа о мужу као „храниоцу“ на коме је основна обавеза материјалног обезбеђивања породице. Од сада су и мушкирац и жена подједнако оптерећени реализацијом свог професионалног потенцијала, и обоје морају носити бреме финансијске одговорности за породицу. Али када жени главнина снага одлази на каријеру и стицање новца, изузетно се

Дочек Патријарха Кирила у Успенском сабору у Астану (Казахстан), 29. маја 2012. године

смањују њене могућности у по-гледу рађања и васпитавању деце. У томе је један од узрока смањивања броја многодетних породица, повећања броја породица са једним или двоје деце, као и бездетних супружничких парова, те општег смањења наталитета у већини западних земаља током последњих година.

У процесу сексуалне револуције теза о јединствености и нераскидивости брачног савеза била је исмејана. Идеолози револуције проглашавали су застарелост институције нераскидивог брака, сматрајући да је она реакционарна, да се заснива на социјалном и економском израбљивању и да није саображена природној човековој тежњи да задобија максимално полно задовољење. Проглашаван је принцип „слободне љубави“, који претпоставља слободу полних веза изван контекста брачног савеза, неограниченост броја сексуалних партнера, право на издају, право на предбрачне полне односе, право супружанских парова на развод. Традици-

оналним идеалима супружанске верности и целомудрености био је супротстављен хедонистички принцип задовољења полног инстикта као принцип који одређује сексуално понашање појединца. Оваква оријентација, која се активно импутира у свест људи посредством средстава јавног информисања и општеобразовних установа, довела је до радикалног повећања броја развода, а то је, са своје стране, допринело продубљавању демографске кризе која је погодила западне земље.

Уставши у одбрану „репродуктивних права“ жене, сексуална револуција је разрадила програме „планирања породице“ и широког дистрибуирања контрацептивних средстава. Понуђено је „научно“ заснивање тих програма, утемељено на тези о пренасељености земљине кугле и о опасности од несташице природних ресурса.

Сексуална револуција нанела је снажан ударац традиционалној представи о праву сваког човека, укључујући и нерођену

децу, на живот. По читавом свету била је предузета кампања за легализацију абортуса. Познато је да је прва земља која је легализовала абортус била совјетска Русија, где је ово постигнуто још 1920. године (додуше, 1936. године, услед демографске кризе која је погодила земљу, забрана абортуса је обновљена, али је 1955. године коначно укинута). У Совјетском Савезу легализација абортуса представљала је само једну од тачака програма усмереног на укидање традиционалних вредности и на атеизацију становништва. У западним земљама, где се утицај традиционалних вредности очувао нешто дуже, легализација абортуса постала је могућа тек након сексуалне револуције, то јест шездесетих година. Од тога до почетка 90-их година абортус је легализован у већини западних земаља. Данас је абортус званично забрањен само у оним земљама у којима је још јак утицај Римокатоличке цркве – у Ирској, Польској, Шпанији, Португалији

и на Малти. Али поставља се питање: хоће ли се та забрана још дуго очувати?

Један од „резултата“ сексуалне револуције јесте и измена традиционално негативног односа према хомосексуалним полним везама као и према другим облицима сексуалног понашања који су до недавно сматрани полним девијацијама (између осталог, бисексуалност и транссеексуалност). Та измена представља резултат планираног и дугогодишњег активизма бораца за права сексуалних мањина, њиховог ангажовања на измени јавног мињења у своју корист и на либерализацији законодавства у области сексуалне етике. У свакој земљи догађаји се одвијају по истом сценарију. Најпре борци за права сексуалних мањина позивају на толерантност у односу на свој начин живота, а затим постижу легализацију хомосексуалности и на законодавном нивоу. Даље, следи борба за потпуну равноправност између хомосексуалних и хетеросексуалних парова и за признавање једнакости истополног савеза са браком, са свим последицама које из тога проистичу (укључујући и додељивање државних субвенција и привилегија које су припадале лицима која се налазе у браку и истополним паровима). На крају, истополни парови постижу добијање права на усвајање и васпитавање деце. У разним земљама Запада тај процес одиграва се са различитом динамиком, али се општа тенденција у правцу укидања било каквих забрана и ограничења у области сексуалног понашања види веома јасно.

Да би се прекинула катастрофална демографска тенденција, неопходно је превазићи разорне последице сексуалне револуције. Пре свега, неопходно је васпоставити традиционалну представу о материјнству као о подвигу, о деци као благослову Божијем, о породици као извору личне среће. „Данас се мноћ говори о економским средstvima превазилажења демографске кризе“, – констатује

Патријарх Кирил. – „Да, та средstva јесу важна. Држава у Јаршићеву са друштвом и бизнисом дужна је да ствара доспојене услове живошта за наше грађане, нарочито за младе породице. Данас се у том јошегу мноћ шта предузима – сећимо се, рецимо, „материнској каштала“. Али неохонда је још једна веома важна ствар: промена нашег односа према родитељском подвигу. Дужни смо да материнство јоново учинимо престижним и почасним, да окружимо породицу и децу бријом целој друштву, да постапијемо да прашење новца на децу буде природно, а на скупе и неизотребне ствари нешто срамно. Све ће то исцелити менштинштетаре нараода и повећати његову бројност. Демографска ситуација комилкује се не само ниским наштатима нећи и високим морштатима. Веома мноћ људи умире у јуној живоштој снази и зашто борба са алкохолизмом, наркоманијом, криминалом шакоје представља значајан дојринос решавању демографске проблема. У још једном узев, без промене у сferи морала, само уз помоћ новца, тај проблем не може се решији“.

Патријарх сматра да све здраве снаге друштва, укључујући и средства јавног информисања, морају устати у одбрану породице, материјнства и рађања. Данас се, међутим, дешава нешто са свим супротно: средства јавног информисања, пре свега телевизија, пропагирају грех у свим његовим манифестијама. „Како ће човек морално користити своју слободу ако му телевизија као усешан начин живошта демонстрира поштрошњу, насиље, разврат, хазард и друге пороке? У своје оправдање, људи са телевизије и у још једном са свих средstava јавног информисања тврде да је оваква продукција тражена и да се добро продаје. Нико ни не спори да се порок лако продаје јер човек који је склон треху још лако прихвата. Од најдревнијих времена овакве радње називале су се саблазном, али није истина да је савремени човек „заништерован“ само за порок. Он

јуди за срећом, за миром, за правом љубављу и другим врлинама“.

Сфера јавног информисања, сматра Патријарх, „данас у правом смислу те речи пресставља појтиште борбе за срце људи“. Оно представља одраз оне борбе за духовно-моралне вредности која се воде у друштву. „Савремена култура и друштво у коме живимо све се више удаљавају од религије. Људима се нуде стандарди живошта који су веома далеко од хришћанских идеала. Не сме се заборављати да се ујраво у друштву човек формира као линоси: друштво које нас окружује остварује колosalни утицај на нас, чак и уколико ми сами тоја нисмо свесни. Посебно је овакав утицај примештан данас, када је снажно изражена моћ средстava јавног информисања, нарочито телевизије. Штели ми још или не, свакоја дана у наш дом долази савремени свет са својим законима, стандардима, са својом модом, са својим поимањем добра и зла, при чему још имање најчешће није засновано на хришћанским начелима“.

Данас је порнографска и еротска продукција доступна свима. Преко телевизије се емитују програми усмерени на разарање идеала брачне верности, на потпуно ослобађање разуданог полног инстинкта. Одговарајући на питање о моралној процени емисије „Иза стакла“, Патријарх Кирил је изјавио: „Ми смо катехорички простијив оваквих експеримената на нашој телевизији... Шта се постапије оваквим емисијама? Шта се постапије телевизијом? Шта се постапије еротиком? Ослобађа се разудани људски инстинкт. Бој је човеку подарио разумну волју и морално осећање да би, ослапајући се на своја уверења и морално осећање, мочао ујрављати инстинктима. Инстинкт је укорењен у нашој природи како би човек мочао оистини. Када не би било инстинкта, не би било оистинка људског рода, не би било продужења врсте. Међутим, за разлику од живошти, ми смо привидано да ујравља-

мо институцијама, а животиња не управља институцијом она и живи под влашћу институција“.

Шта данас нуде масовна култура и телевизијске емисије по-пут шоу програма „Иза стакла“? „Ослобађање разузданој институцији, скидање сваке волјне идејне контроле над институцијом. Живи како ти је волја, или то је по-зив свима да живе као у штапи, у свињцу. То је простио покушај да се од човека најправи животиња. Али ако човек живи толико разуздано, реције, на основу којих начела ће он скупавати у себи порив да убије, да ојљачка ако му је то то волји? Зашто јосиода која преко телевизије емитују експерименте секу трану на којој седе. Наиме, и они имају децу, своје кћери и синове, или они можда мисле да живе исходом стакленог звона, изоловано од чишавој друштва?“

Главна разлика између човека и животиње није интелект него морално осећање, сматра Патријарх. „Људи немају основа да људи изјављују како су они једини кадри да осмишљавају реалност. Ако се зданишамо чеја нема у животињском свету, видећемо да је то морално начело... Када људи жртвују свој живот ради других, они се руководе моралним осећањем. Ако се оно разара, човек не може да разликује добро од зла, он престаје да буде човек. Тада је он само носилац интелекта. Тада интелект се може усавршавати, као што човек може развијати своје мисије. Али ако се при томе разара његово морално начело, човекова снага постаје смртно опасна за њега самог и за његово окружење“.

Либерални етички стандард човеку нуди слободу од апсолутних моралних норми. Сваки човек, према либералном идејном моделу, може за себе одређивати шта је добро а шта зло, шта је морално а шта аморално. Ако је тако, онда уопште „нема објективне моралности, јер све постоји произволјно. Оно што је добро и обавезно за мене може не бити таквим за вас. Наши проповедници либерали јовре: „Црква има врховно право да

одлучује шта је добро а шта зло, да свима суди, да има власни над свим људима. Међутим, ми то не желимо, ми желимо да будемо слободни, и нека свако за себе одређује шта је добро а шта зло. Сајасни смо са нашим либералним колегама у тојледу што да је човеку та које гаша власт да одређује шта је добро а шта зло. Али он се мора осланаћи на кришеријуме које је Бог уметио у његову природу. Ако је он сам за себе мерило свих ствари? Тада може да одлучи: сматрам да је искривно да убијем, да ојљачкам човека простио зато што је друге вере или друге националности“.

У основи демографске кризе, и као у основи многих других проблема са којима се човечанство суочава у 20. веку, лежи глобална криза личности. Права и слободе, социјалне и политичке трансформације, премда су изузетно значајне, ипак су по својој важности секундарне. Оне неће постићи циљ уколико не буде решен први задатак који Патријарх директно повезује са мисијом Цркве данас: „Криза свакој системији има далеко дубљу основу – кризу личности; и реформа свакој системији, сваке структуре, свакој социјуму мора да ишочеши од измене самој човека... Духовно-морални претпород човечанства мора бити прворазредни задатак Цркве ако желимо да останемо верни духу јеванђељској учењу“.

Усмереност према конкретној људској личности представља карактеристичну одлику хришћанства од времена Самог Спаситеља. „За хришћанство не постоји безличне „народне масе“. Постоји живи човек који стоји пред лицем Божијим, пред лицем других људи и себе самога. Од тоја како ће се сваки појединци одредити у односу према Богу, према ближњима и према себи самоме зависи у крајњем исходу и судбина чишавој човечанству“.

У условима када појам греха нестаје из вокабулара и из погледа на свет, етичка компонента задобија у мисији Цркве првостепе-

пени значај. „Чини нам се да смо доживели епоху када је морална сведојуштвост достигла свој врхунац... Из вокабулара човечанства ишчезава појам личног траха, личне одговорности прегајом. „Ако Бога нема, све је дозвољено“, – говори један од јунака Доспјевској... Грех не само што се летеши – он се стимулише и пропаћије. Дубоко сам убеђен да је моралност данас средство за останак људске цивилизације: на то мора бити усмерена наша мисија“.

Обраћајући се хришћанима разних конфесија, Патријарх Кирил говори о покајању као о универзалној моралној парадигми која је укорењена у Јеванђељу и која задобија посебну актуелност у савременој епохи. „Није ли време да се људској личности обратимо са призивом да се враћи јеванђељском посланију: „Покажи се, јер се приближи Царство небеско“ (Мт. 3, 2; 4, 17)? У тим речима Јована Крститеља и Христова Господова садржана је целокупна квинтесенција хришћанске моралности. Покајање – мешавина – је стеће промена ума, мисли, срца, промена и духовно преображење чишавој људској бића... Нисмо ли о томе дужни да „противодействамо са кровом“ (Мт. 10, 27), тако да нас сви чују?“

Висок ниво хришћанског моралног посланаја не може се снизити да би се додворило световним либералним стандардима, сматра Патријарх. Напротив, хришћани разних конфесија морају се обједињавати да би заједно бранили јеванђељску моралност. „Недојуштво је да хришћани иду на повоју овој епоси, одричу моралних норми. Найпримљив, они морају срећину своје снаге у борби за људску душу и у јединственом фронту наступати у одбрану моралној идеји хришћанства. Тако ће наша мисија бити усмерена, тако ће наша љас бити пророчки снажан, тако ће наша мисија бити свешт чути нашу реч“.

Са руској превела
др Ксенија Кончаревић

Светиње српског народа

Српски православни храм Св. Спиридона Чудотворца у Трсту

Милан Сићарски

Трст, за Србе најзначајнији град у Италији, дошао је 1382. године под власт династије Хабзбурговаца, али је очувао велики степен аутономије. У 18. веку, услед снажног развоја трговине, постао је најважнија лука царског Беча, али и постепено губио аутономију. Тада је започела изградња савременог града и градске луке, а град је добио космополитски карактер досељавањем људи из свих делова Хабзбуршке монархије. Друга половина 19. века је време највећег процвата града, када се изgraђује велики број цркава, здања и палата, углавном у комбинацији медитеранских и средњоевропских стилова, а тада до њега долази

и железница. У граду су између осталих боравили писци Џејмс Џојс и Рајнер Марија Рилке, а Зигмунд Фројд је као студент медицине провео неко време истражујући у Трсту.

Трст је до краја Првог светског рата имао велику словеначку, хрватску, немачку и још неке народне заједнице. Долазак шовинистичког, фашистичког режима на власт у Италији 1922. године довео је до масовног исељавања неиталијанског становништва или његовог присилног асимиловања. Одмах по завршетку Другог светског рата је избила политичка криза око државне припадности Трста и околине, а односи тадашње Југославије и Италије

су се заоштрили толико да је прецило избијање рата. Привремено решење је нађено у формирању тзв. Слободне територије Трста, која је 1954. године подељена тако да је Трст са ужом околином припао Италији. Као наглашено погранични град, без од њега зависног околног подручја, Трст је у другој половини 20. века каскао за развојем остатка Италије и губио становништво. Овај процес, иако ублажен последњих деценија, није ни данас окончан.

Српска заједница

Досељени Срби, мада малобројни, веома брзо су се обогатили, па су били у прилици да матери-

јално помажу и српске устанике, а њихово гостопримство је 1779. и 1802–1806. године уживао и први српски министар просвете, Доситеј Обрадовић. Куртовићи, Војновићи, Гопчевићи, Квекићи, Николићи, и још десетине породица, које су се половином 18. века доселиле у Трст, углавном из Боке Которске, али и из других делова Млетачке Републике, Отоманске империје и Аустрије, задужиле су га раскошним грађевинама. Припадница једне од тих породица, Даринка Квекић, удала се 1855. године за првог световног државног поглавара нововековне Црне Горе, Кнеза Данила Петровића (1851–1860.), а потом значајно допринела увођењу европских обичаја на његов двор. Богатство српских трговаца из 18. и 19. века деценијама је расло, да би у 20. веку почели да се осипају и иметак и људи. Данас у регији Фриули – Ђулија – Венеција живи око 10.000 Срба, док их је у самом граду око 4000.

По речима Богољуба Стојичевића, председника Српске православне црквене општине у Трсту, лозе старих српских породица су се угасиле. Црквена општина са градским властима има уговор по коме ће се Црква Светог Спиридона и гробље заувек чувати, чак и у случају да нестане Срба у Трсту, као и да ће град финансирати рад два свештеника, ђакона, хора и гробара који одржава српско гробље смештено на брду изнад града. Поред ове помоћи града, или и регије, духовни и културни живот Срба у граду опстаје пре свега захваљујући задужбинама предака, тј. закупу простора у оквиру четири палате. У једној од њих налази се и школа „Јован Милетић“, која ради још од 1782. године. Некада је то била редовна основна школа, а данас се у њој организују часови српског језика за децу и италијанског за одрасле.

О документима школе, црквене општине и Генералног конзулата Краљевине Србије, који је деловао од 1884. до 1914. године, од 2008. године брине Архив Србије. Међу

документима се налазе тестамент богатог занатлије и трговца Јована Милетића којим школи за вештава 24000 форинти, план школе из 1792. године, књиге награђених ученика, устав српских училишта у Трсту, као и извештаји конзула слати министрима спољних послова Николи Пашићу, Јовану Авакумовићу и другима, о политичким, војним, економским и културним збивањима на простору од Беча до Албаније. О традицији Срба у Трсту сведоче и предмети који су остали иза угледних породица – породични портрети, дарови на мењени цркви и предмети који су украсавали палате.

Светац и други носиоци имена

Српски православни храм у Трсту посвећен је Св. Спиридону Чудотворцу, хришћанском светитељу који је живео у време цара Константина Великог. Рођен је на Кипру 270. године, а постављен је за епископа у месту Тримитусу на том острву. Учествовао је на Првом Васељенском Сабору у Никеји 325. године, на коме се истакао јасним и једноставним исповедањем вере. Умро је 348. године, а његове мошти се чувају на Крфу. Слави се 12. децембра, а међу Србима Свети Спиридон се углавном слави у градовима, у којима је чест заштитник занатских еснафа обућара и прерађивача коже.

Име Спиридон је носио и српски патријарх из времена Косов-

ске битке (1380–1389.). Монах светогорског манастира Пантелејмона, припадао је високом кругу српске културне елите, која је у Светој Гори, у сарадњи са другим словенским манастирима, увела нови стил црквенословенског правописа. Претпоставља се да су уводни делови у пет повеља кнеза Лазара његово дело. Био је на трону Српске Цркве у врло тешким временима најезде Турака. По тадашњим сведочанствима причетио је српску војску пред Косовску битку, коју је наджи-вео само два месеца. Мошти овог српског светитеља налазе се у Цркви Светог Димитрија у Пећкој патријаршији.

Храм

Храм Св. Спиридона Чудотворца у Трсту је саграђен између 1861. и 1869. године, током дуге владавине цара Фрање Јосифа, у време трансформисања Хабсбуршке монархије из Аустрије у Аустро Угарску и промене границе у корист новонастале Краљевине

Италије, која је по присаједињењу Венеције постала близки сусед града. Храм је подигнут на темељима старе цркве, коју су Срби изградили заједно са Грцима још 1751. године, у време Марије Терезије, од када датира и Српска православна црквена општина Трст. Храм се налази у самом центру града, на тргу Понте Росо. По завршетку радова, здање је у име Митрополита карловачког и Патријарха српског Саве (Маширевића) благословио његов будући наследник, а тадашњи Епископ бачки Герман (Анђелић).

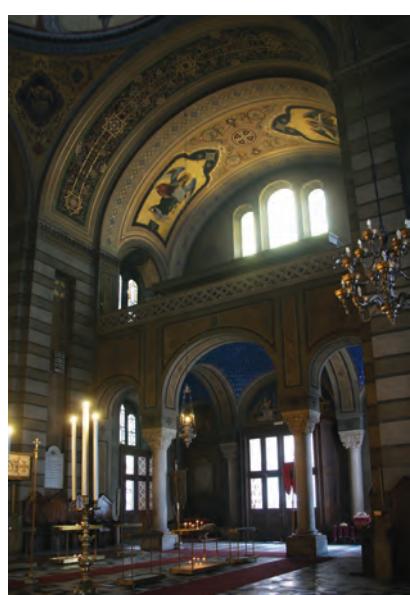
Како су се на том простору некада налазиле солане, црква је још током градње почела да пуца, па јој се убрзо срушио и звоник, који је обновљен захваљујући Јовану Милетићу. Срби су ипак хтели нови храм, па је 1858. године расписан конкурс, на коме је усвојен пројекат италијанског архитекте Карла Мађиакина, једног од најистакнутијих представника „Миланског еклектицизма“, коме је овај храм био први значајнији пројекат. Радовима су управљали тршћанин Пиетро Палезе и милански живописац Антонио Кареми.

Нова црква је зидана ломљеним каменом, а фасаде су обложене клесаним блоковима од камена довоженог из мајдана Св. Кроче, близу Трста и са острва Бриони поред обала Истре. Неколико стубова на спољашњем делу хра-

ма су од црвеног мермера из Вероне, а оквири су од тосканског мермера. Унутрашњост храма је омалтерисана и осликана, а зидани иконостас је урађен у мозаику. Украсе храма је израдио уметник из Милана Ђузепе Бертини. Храм је саграђен у српско-византијском стилу, са уписаним крстом и пет кубета. Висина храма је 40, дужина 28, а ширина 31 метар, па може да прими 1600 верника.

Унутрашњост храма је украшена одабраним фрескама и сликама у уљу. Изнад св. трпезе и олтара налази се велики лик Христа на престолу са 12 апостола. На десној страни храма представљено је Успење Пресвете Богородице, а на левој Васељенски Сабор у Никеји 325. године, коме симболично председава Св. Спиридон. На западној страни насликан је крфски саркофаг са моштима Св. Спиридона. На зиданом иконостасу у првом реду одоздо стоје велике иконе високе уметничке вредности, које представљају Богородицу, Христа, Св. Спиридона и Благовести, рађене у Русији почетком деветнаестог века, прекривене златом и сребром. У другом горњем реду су иконе које представљају српске светитеље Симеона Мироточивог, Св. Саву, Стефана Првовенчаног и цара Уроша. У трећем горњем реду налазе се ликови Христа – Крштење, Распеће и Васкрсење. Цео олтар је украшен радовима славних иконографа.

У храму се нарочито истиче велико сребрно кандило, поклон руског кнеза који је касније постао цар (1796–1801. године), Павла Петровића Романова, из времена његове посете Трсту, јануара 1772. године. Руска кнегиња Јулија Самојлова даровала је храму златом оковано Јеванђеље, такође руски рад, као и одежде. Два Јеванђеља нарочите вредности, дуга пола метра и дебљине 30 см, са уметнички украшеним сребрним корицама, израдили су венецијански уметници 1797. године.

Због своје посебне лепоте и изванредне уметничке вредности, Храм Св. Спиридона обухваћен је Законом о заштити уметничких споменика Италије и спада међу највредније и најзначајније архитектонске објекте града Трста. ■■■

Духовни концерт у Земуну

Наступ хора „Мојсије Петровић“

Yпетак, 6. јула 2012. године, у Храму Преноса моштију Светог Николе, после вечерње службе, одржан је концерт мушких хора „Мојсије Петровић“.

Хор је основао Никола Попмихајлов 1996. године. До сада су наступали у Русији (Петроград, Москва), Бугарској, Шпанији, а са братијом Манастира Ковиљ у Француској и Финској. Снимили су три ЦД издања. На концерту у Земуну представили су се напевима грчког и српског народног црквеног појања. Хор је ушао певајући напев *Возбраној војеводје*. Уследиле су молитве: *Придише поклонимсја*, српско народно црквено појање; *Тројар Св. Сави*, српско на-

родно црквено појање, Н. Попмихајлов, *Алилуја* 1л.; К. Прингос, *Стихира на Велики љеšак* 1л. 6, грчко појање; Јован Кукузел, *Хвалише Госио-да с небес* 1л. 5; П. Филантидес, *Достојно јеси* 1л. 2; *Мали молебни канон Пресветој Богородици* 1л. 8; *Херувимска љесма* 1л. 1, срп. народно црквено појање; 9. Јован Протопсалт, *Краштима* 1л. 1. Хором је управљао Владимир Николић, појац и професор виолине. Био је ово припремни наступ пред одлазак на музички фестивал у Равени (Италија). Тамо је хор „Мојсије Петровић“ наступао 12. јула у Цркви Светог Духа (Chiesa dello Spirito Santo).

Милица Андрејевић

Класје на музичким темељима Крајине

Yедној од најстаријих образовних институција у Неготину, у ОШ „Вук Каракић“, већ три године, млада етно група „Класје“ окупља музички талентоване малишане са жељом да од заборава сачува изворну српску песму.

Спонтано, након скоро три деценије рада са децом, професор разредне наставе Душица Ђурђић увела је своје ђаке, тадашње трећаке, у чаробни свет музике. Гласови су слагани у композицијама које је за „Класје“ написао неготинац Саша Т. Грујић, а кроз које најлепши стихови описују пределе, људе, цркве и манастире неготинског краја. Етно група „Класје“ изашла је из оквира школских приредби и данас се ни једна манифестација у граду, општини не може замислити без ових дечака и девојчица, који не само гласовима, већ и својим костимима доносе музику која живи у срцима Крајинаца. Светосавске академије и музички програми, које у сарадњи са вероучитељима организује Црквена општина Неготин, незаобилазни су догађаји где наступа и етно група „Класје“. Једно од последњих збивања је учешће на празничном сабрању поводом освећења новог конака Манастира Буково, крајем маја 2012. године.

Дечији гласови дају посебну топлину у извођењу изворних песама коју су препознали не само њихова учитељица већ и музички зналци, као што је познати цез музичар Миодраг Малјоковић. Тако је и уследио позив да својим програмом група „Класје“

обоји 47. Мокрањчев фестивал, што ће имати двоструки ефекат. Млада скупина певача у етно групи „Класје“ обогатиће свој музички живот, а посетиоци фестивала „Мокрањчеви дани“ ће бити у прилици да уживaju у лепоти дечијих гласова, који на јединствен начин интерпретирају изворну песму неготинске Крајине. Неготин на тај начин још једном потврђује да је добар расадник музичких талената, као и да постоје ентузијасти који умеју да пробуде љубав према музици код деце још од најранијих дана, те да српска изворна музика није изгубила битку са музиком новог миленијума.

Вероучитељица Данијела Николић

– Мање познати српски светитељи –

Св. Теодор Комоговински – између историје и предања

Радован Пилићовић

Јеромонаха Теодора Турци су, приликом свога осветничког наступања против аустријске војске, у којој се налазио и знатан број Срба, живог спалили недалеко од Манастира Моштанице 1788. године. Његове мошти су се најпре чувале у Манастиру Моштанице, а онда су пренете у Комоговину.

Свети Теодор Комоговински спада у ону веома малену групу светих Срба о којима нема превише позитивних и наративних историјских података. С друге стране, кроз документа се може пратити изузетно поштовање које је народ северозападне Босне и суседне Баније испољавао према овом светом човеку и Божијем угоднику. Више се зна о историјским приликама у којима је Теодор живео, док се тек донекле, на основу карактеристика општих забивања, осликава суштина и смисао његовог житија. Култ Св. Теодора Комоговинског се усталлио у манастиру по коме је свети добио име и из кога је ушао у свето предање Српске Православне Цркве, иконографију и химнографију.

Манастир Комоговина

Манастир Комоговина се налази поред истоименог места у Банији, у крају који је, традиционално, био део Војне Крајине, на територији на којој су Хаб-

збуршке војне власти могле да мобилишу тзв. Банску регименту, састављену од Срба, а која је у хабзбуршким ратовима против Турака и на другим европским бојиштима била изузетно ефикасна.

Манастир Комоговина има своју историју која је попут осталих српско-православних светиња на западу Балканског полуострва уткана у себе и кретања становништва. Комоговина је била од 1482. г. посед српског деспота Вука Бранковића-Гргуревића (Змај Огњеног Вука), а манастир су 1693. г. основали монаси пребегли из Манастира Моштаница у Босни, Јово Свилокос и Силвестар Продановић.

У манастиру је једно време било седиште Епархије костајничко-зринопольске, када се у Комоговини настанио Епископ Алексије Андрејевић (1741–1749). Манастир је био центар побуне против војничке стеге, финансијских намета и ометања верског живота православних Срба. Буну је предводио Теодор (Теша) Кијук, а сарадник

му је био локални свештеник Филип Трбојевић. Од историјских старина манастира најзанимљивији је комад текстила, заправо остатак епитрахиља на коме су извезена три двоглава орла који на својим прсима носе грб Хрватске. Сматра се да је манастирској цркви те епитрахиље поклонила грофовска породица Ердеди.

Историјска страна Житија

Теодор је био јеромонах који је живео, молио се Богу и испуњавао своје монашке завете у Манастиру Моштаница у Поткозарју. Било је то време турске владавине у југоисточној Европи, пред крај XVIII века када је широм Балканског полуострва међу хришћанским народима долазило до страдања и до појаве новомучеништва.

Савременици Св. Теодора су новомученица Св. Злата Мегленска и Св. Анастасије Радовишки. Наш светитељ је пострадао управо у оном времену

Слике:

1. Примање привилегија
од аустријског цара Рудолфа I

2. Манастир Комоговина, основан у 17. веку

када су Христа исповедили и за Њега страдали новомученици: Св. Анастасије Мученик из Радовиша код Струмице – кога су Турци уморили 29. августа 1794. г. – и Злата (Хрисија) Мегленска која је убијена 13. или 18. октобра 1795. године.

Теодор је рођен је месту Курзари подно планине Козаре и презивао се Сладић. Турци су га, приликом свога осветничког наступања против аустријске војске, у којој се налазио и знатањ број Срба, живог спалили недалеко од Манастира Моштанице 1788. године.

Његове мошти су се најпре чувале у Манастиру Моштаници, а онда су пренете у Комоговину, коју су и основали пребегли моштанички калуђери. Тим моштима је народ долазио на поклоњење нарочито о празнику Теодорове суботе.

Црквени култ и народно поштовање

Сигуран помен моштију свега тога у новије време, доказ њи-

ховог поштовања, налазимо у беседи свештеника из места Слабиње (код Дубице), одржаној на Преображење 1867. године у Манастиру Комоговина, где се рука светитеља чува у поменутој монашкој обитељи.

Пре избијања Другог светског рата овај део моштију се чувао у парохијској цркви у Комоговини. Након рата пренете су у епископску цркву у Карловцу, одакле су 1957. г. враћене у Костајницу јер у Комоговини није било свештеника, а чувале су се у никленој кутији са стакленим поклопцем.

Култ Св. Теодора Комоговинског се у простодушној народној побожности, која је временом еклесијолошки утврђивана и хијерархијски усмешавана, често поистовећивао са местом у календару резервисаним за Св. Теодора Тирона, ранохришћанског мученика чије се мошти управо чувају у Српској Православној Цркви, у фрушкогорском Манастиру Хопово. Народно празновање Теодорове суботе, прве суботе у Часном Вакршњем посту,

са свим пратећим веровањима и обичајима, повезивало се са мученичком смрћу Св. Теодора Комоговинског. Ово поистовећивање је личност новомученика додатно смештало у сферу предањског, јер је Теодор био страдалник за православље који је скончао у крају где народ, врло често, историјске чињенице амалгамише са романтичарско-упрошћавајућим поимањем стварности.

На редовном заседању Св. Архијерејског Сабора Српске Православне Цркве донета је следећа одлука:

„Свети архијерејски сабор у својој седници од 20. маја 1966. под АСбр 28/зап 44, донео је ову одлуку: Унети у списак светих Срба мученика за веру и Св. Теодора Сладића мученика из Комоговине, с тим што ће се помињати на дан Теодорове суботе“. (Гласник СПЦ (1966), стр. 207).

Из историје црквеног библиотекарства

Однос према књигама у општежићу Св. Пахомија Великог

Бакон мр Ненад Идризовић

Према досадашњим изворима, ранохришћанске манастирске библиотеке почеле су да се формирају почетком IV века, у истом периоду када је почeo да се развија организован хришћанско-монашки начин живота. Иначе, основни елементи монаштва појављивали су се у најранијем животу Цркве. Било је поједињих хришћана коју су напуштали градове и одлазили у пустиње да се духовно подвизавају и пре IV века, а било је и оних који су и у градовима живели повучено и издвојено. Неки (хришћани) су одлазили у пустиње због гоњења од стране царских власти и тако своје бекство преображавали у добровољан „подвиг“ духовне борбе.

Организован хришћанско-монашки начина живота настао је у северном Египту. Његов зачетник је био Свети Антоније Велики (око 251–356). Он се духовно подвизавао у потпуној самоћи као „пустињак“ (еремит). Његови велики поштоваоци долазили су код њега ради поука. На њихово упорно инсистирање, дозволио им је да се настане у близини и да оснују пустиножитељни манастир, који се састојао од појединачно одвојених келија (налик шаторима номадских племена). Житељи овог манастира живели су одвојено, без међусобне комуникације, не реметећи једни другима духовно-молитвену тишину без преке потребе.

Како је овакав начин усамљене духовне борбе био тежак, а за

многе подвигнике и веома опасан, ускоро је почeo да се организује други вид монашке насеобине – општежиће. По неким научницима овакву монашку насеобину први је основао Свети Пахомије Велики (око 290–346), док има и оних који тврде да је он био само један од многих старешина општежитељних манастира. Он је своје духовно подвизавање започео као пустињак. После стеченог духовног искуства дошао је до закључка да за подвигника нема користи од изолованог начина живота. Зато је основао општежиће, које није било само здруживање у дељењу живота, већ душекорисни заједнички живот, пројект „узајамном зависношћу и потпуним откривањем једних према другима“.

Заједница ученика се постепено окупљала око Пахомија у Таванеси (северни Египат), где је основан и манастир. Када се овај манастир испунио монасима, ускоро је основао други манастир у напуштеном селу Певоу (или Пву), близу Таванесе. До своје смрти основао је девет мушких и два женска манастира.

Строга правила о коришћењу књига

Пахомије је своју заједницу ученика, која се постепено окупљала око њега, организовао по принципу строгог послушања са утврђеним дисциплинским правилима под руководством посебног настојатеља. О томе сведочи

Правило Светог Пахомија. Оно је писано истовремено са развојем и истукством заједничког монашког живота. Оригинал на коптском језику и његов превод на грчки језик није сачуван, осим неколико фрагмената. Св. Јероним Стридонски је, на молбу презвитера Силвана, превео 404. године *Правило Светог Пахомија* на латински језик, и овај превод представља једини сачуван комплетан текст. У садашњем облику он се састоји из четири статута: *Правила, Правила и упутства, Правила и етичимије и Правила и закони*.

Без обзира што ранохришћански монашки покрет није придава велики значај учењу и образовању, ипак је коришћење и читање светописамске литературе имало велики значај у животу сваког монаха. Један од услова припадности Пахомијевој заједници било је наређење: „Да нико не може да буде у манастиру а да не зна читати и да не научи нешто из Светог Писма; као најмање: Нови Завет и Псалтир“. Одређиван је један монах који ће искушеника научити читању и писању уз помоћ Светог Писма и Псалтира, чак и против искушеникове воље:

„Ако неко ко је неук уђе у манастир, нека се прво поучи шта мора радити, и када буде поучен и пристане на све, даће му се двадесет псалама или две апостолске посланице или неки други део Светог Писма. А ако не зна читати, почи ће првог, трећег и ше-

Анђео Светом Пахомију Великом даје свитак са исписаним Правилом, фреска из око 1400. г., традиционално приписана Св. Андреју Рубљову, налази се у Цркви Успења Пресвете Богородице (Собор Успења Пресвете Богородице) у Звенигороду (Русија)

стог часа ономе који га може поучити и који за то буде одређен, те ће стојећи пред њим помно учити пун захвалности. После ће му написати слова, речи и имена, и нека буде присиљен да научи, иако не буде хтео“.

Ако се очекивало од свих монаха да знају читати и да познају светописамску литературу, то значи да су постојали кодекси који су били доступни свим монасима у општежију. На неколико места у *Правилу Светог Пахомија* постоје потврде о коришћењу и чувању кодекса. Оне гласе овако:

— После јутарњих молитава, онај који је одређен за службу седничара, питаће настојатеља манастира шта сматра да је потребно, и када треба да пођу у поље на рад. И према његовој одлуци обићи ће све куће да види шта је свакоме потребно. Ако траже кодексе за читање, добиће их; а на крају недеље морају га ставити на његово место за оне који ће их наследити у служби.

— Нико, осим настојатеља куће и његовог заменика не сме имати малу штипаљку (пинцету) за вађење трна, да се не би неко слу-

чајно убо; а она нека виси у прозору где стоје кодекси (овде се вероватно мисли на неко удубљење у зиду или неку врсту ормара).

— Нека се браћа састану у време молитве и нека обаве све што је одређено по пропису, не допуштајући никакве изузетке, нити да било ко чини што је противно прописима.

— Ако неко без знања – барем двојице – пође у другу кућу или брата друге куће те затражи да му позајми кодекс за читање или коју другу ствар и то му се доказе, биће укорен према манастирским правилима.

Судећи по овоме, свака кућа је, у склопу манастира, имала своју приручну библиотеку. У манастиру није била у оптицају само светописамска литература, јер у једном од Житија (првом грчком) Св. Пахомија Великог, налази се податак да је он обесхрабрио читање Оригенових дела и различитих апокрифних спisa, што указује да су ови списи били саставни део манастирског библиотечког фонда или су их монаси поседовали код себе и посуђивали другој братији. Постоји претпоставка за преписивачку активност међу монасима, што би била одлична индикација за евентуално постојање манастирске преписивачке радионице (скрипторијума). Он је своју браћу монахе саветовао „да буду обазриви према раскоши и лепоти овога света у облику као што је добра храна, одећа, келија, или књига која је споља пријатна за очи“. Упозорење које се односило на књиге није претпостављало њихово избегавање или имало било какве везе са њиховим спољашњим изгледом, већ се односило на процењивање њиховог садржаја.

Колику важност су имале књиге (и њихов садржај) у општежитељној заједници, коју је уредио Св. Пахомије Велики, свакако сведочи и чињеница да су сви монаси морали бити писмени или описмењени по доласку у манастир.

Из старог Православља

Слава манастира Грабовица

Петровдан је храмовна слава манастира Грабовица. Да би се што више народа могло искупити, слава је одржана после Петровдана, у недељу 14. јула.

Искупило се много православних Срба из свих крајева Будимске епархије, које су понајвише организовано водили њихови свештеници. Веће групе у аутобусима дошли су из околине Будимпеште, Сегедина, и из Барање а највише из саме околине манастира. Много православних Срба дошло је на Грабовачку славу из Југославије: из Барање и Славоније, а међу њима и два свештеника Младен Бајић из Дарде и Мирко Тишма из Белог Брда, које је овдашњи народ и свештенство веома срдечно примио. Свету литургију служили су десет свештеника. Споменута два госта из Југославије, затимprotoјереј Стеван Бешлић парох помашки, protoјереј Иван Јакшић администратор чипски и ст. Београдски, јереј Светозар Лостић свештеник у миру, протонамесник Радован Степанов парох мохачки, протонамесник Живан Николашев парох сиришки, јереј Илија Минчовић, парох мађарбојски, јереј Михајло Крунић, парох сентивански и јереј Љубинко Халић, администратор сантовачки.

На св. литургији проповедао је јереј Младен Бајић парох дарђански.

Вечерње је служио старешина манастира игуман Алексеј Бабић са четири свештеника, а проповедао је јереј Мирко Тишма, парох из белог Брда. После вечерње у порти испод западних врата игуман Алексеј Бабић осветио је коливо и пререзао славски колач са славским кумом Душаном Суботином из Чипа, чланом епархијске конзисторије, и одржао лепу проповед.

Народ је свету реч проповеди са великим задовољством саслушао и одушевљено примио.

После резања колача настављено је народно весеље. Омладина се у колу веселила све до у сумрак, када се народ верско освежен и надахнут, пун лепих успомена и осећања, отпочео враћати својим домовима.

Прслава 50-годишњице пробоја Солунског фронта

Поводом прославе 50-годишњице пробоја Солунског фронта и славне победе наше војске на Кајмакчалану, наша свита Црква, у знаку одужења великог дуга изгинулим нашим ратницима, приређује у недељу, 15. септембра о. г. у београдској Саборној цркви после св. архијерејске заупокојене литургије СВЕЧАНИ ПАРАСТОС у 11 часова. Св. литургију и паастос служиће Његова Светост патријарх српски Герман уз саслужење великог броја свештенства.

Слава Савине

Манастир Савина, лепотица Боке, има двије цркве од којих је једна веома мала, како каже предање, подигнута 1030. г. а обновљена 30. априла 1831. г. у доба Јосифа Рајачића, епископа далматинског и бококоторског, трудом игумана Макарија Грушчића. Црква је сва живописана, а живопис је израђен у српско-византијском стилу. Престолна икона Пресвете Богородице прекривена је богатим прилогима и сматра се чудотворном, јер се њој приписује чудесно спасење манастира 1762. када је гром ударио у барутану ратне лађе капетана Бермана, кога су млетачке власти биле послале да разрушши манастир.

На мјесту где је сада мала црква био је одавнина манастир који је опустио, а обновили су га калуђери из манастира Тврдоша. За вријеме млетачко-турског рата 1694. да Турци у случају побједе не би заузели манастир, митрополит Саватије Љубибрatiћ покупи све драгоцености и пребјегне са калуђерима у Херцегнови, а заповједник млетачке војске лагума манастир Тврдош.

Млечићи дарују једну стару турску кућу (чардак) између Херцегновога и Савине, где се он смјести са калуђерима, а одатле је свакодневно ишао ради богослужења у савинску малу цркву. Пошто је у чардаку било тијесно за онолики број калуђера, Митрополит остави уза се само десет, а остали пођоше у паштровски манастир Дуљево, а неки се вратише у Херцеговину и поред рушевина манастира Тврдош основаше манастир Дужи. Калуђери који остадоше уз митрополита Саватија сазидаше поред мале цркве Манастир у који се преселише... Б. М.

Православље – новине Српске Патријаршије, година II, број 36, Београд, 12. септембар 1968. године, страна 11.

Предраг Миодраг

Огледи о српској црквеној музичи

Висока школа – Академија СПЦ за уметности и конзервацију, Београд 2012, 186 стр., 80 стр. са нотама

ISBN: 978-86-86805-52-2

Проф. др Даница Петровић, рецензент издања које се налази пред нама, записала је: „*Предраг Миодраг је један од малобројних богословова и практичних зналаца српској црквеној појању који су се на прелазу из ХХ у ХХI век шире заинтресовали за историју, развој и примену традиционалне српске појање, али и за ширу афирмацију православне црквене музике у земљи и инострanstву.*“

Овај вредан зборник радова у свом првом делу обухвата прилоге о пореклу и историји литургијског појања у Српској Православној Цркви. Као плод двадесетогодишњег помног истраживања, пред нама су обрађене теме о неговању појања у богословским школама и општим питањима етоса црквене музике. Посебну пажњу аутор посвећује произношењу делова текстова из Apostola и Јеванђеља на Литургији.

Други део зборника обухвата прилоге о хорском црквеном појању, односно концертном извођењу црквене музике. Предраг Миодраг, појац и диригент, са пажњом представља и начин састављања програма духовне музике. Разноврсни садржаји су употребљени са два звучна записа која су снимљена уживо као показна вежба у ризници Цркве Светог Марка.

Књига подсећа све нас на светотачко поимање и доживљавање молитве којој је све подређено: све одредбе и устави, кроз коју се и сав живот човеков претвара у молитву.

У свом закључку о поглављу *О почецима црквеној појања*, аутор наводи: „При таквој молитви човеку је свеједно шта ради, бави ли се рукодељем, преписивањем свештених књига или појањем келејног правила и Псалтира. Јер, он све то претвара у молитву, по заповести Апостола Павла: *исујавајши се Духом, говорећи међу собом у псалмима и химнама и песмама...*“

Сем музичког стваралаштва, педагошког и истраживачког рада, Предраг Миодраг се овом књигом представља као врсни књижевни стваралац који негује лепоту речи до највишег нивоа, говорећи: „Лепота је једна од основних одредница и категорија богослужења и црквене уметности. Она постоји *ог искона...*“

Хорско појање заузима посебно место и аутор је одговорио на бројна питања односно свакодневних богослужења у нашој Цркви, дао је препоруке, упутства, али и критичке осврте на данашње хорско појање. О свим проблемима, феноменима, аутор даје смирена дубоко промишљена запажања обавештавајући слабије упућене вернике и до бронамерне читаоце шта су црквено појање и химнографија, и шта представља савремено српско црквено појање.

Како и сам аутор признаје, у нашој богослужбеној пракси постоје извесни проблеми и дилеме. У духу црквене и Божије икономије, аутор разговара отворено и без набоја или искључиво-

сти, јер, одувек су постојали разни стилови и путеви ка једном циљу: живљењу и спасавању у трпљењу и љубави, непрестано благодарећи Господу и славећи име Његово у *псалмима, химнама и песмама духовним.*

Издвојићемо овом приликом посебно текстове *Савремено српско црквено народно појање и типова кодификације неумског појања*, и *Сазвучја динарске Јорја*, због покушаја да се српском црквеном појању приступи на један нови начин. Жеља је да се покрене проблематика преплитања и пројимања српских фолклорних и црквених напева, што би могло да подстакне нове генерације музиколога и етномузиколога да и они узму учешће у сличним истраживањима. Књигу најсрдачније препоручујемо читаоцима.

Зорица Зеи

Нова књига у издању ОТАЧНИКА

Александар Шмеман
Евхаристијско богословље
Београд 2011, 224 стр.

Зборник садржи једанаест ауторских огледа, као и обимну студију на тему евхаристијске теологије оца Александра.

Књигу по сајамској ценi можете поручити на тел. 0112447860; моб. 0668887654 или e-mail: otacnik@gmail.com

НАУКА, УМЕТНОСТ, КУЛТУРА...

Маријана Пешровић

Проф. И. Повздејева
пред старим рукописима

РУСИЈА

Музеј Светог Писма

Како се наводи на веб-сајту <http://www.pravmir.com/>, у Јосифо-волоколамском манастиру су у току припреме за отварање првог музеја Светог Писма у Русији. Идеја о отварању једног оваквог тематског музеја у Русији потекла је од Митрополита волоколамског и јурјевског Питирима (Нечејева) који је био игуман манастира у последњој десетини двадесетог века. Као основ за колекцију музеја послужиће на стотине издања Светог Писма које је Митрополит Питирим сакупио за време свог живота.

Међу експонатима ће се наћи и ретко московско издање познатог Острошког Светог Писма из 1681. године у којем се налази и мапа центра Москве из 17. века. Архимандрит Сергеј (Воронков), садашњи игуман Јосифо-волоколамског манастира је специјално за нови музеј из Рима донео још једно Свето Писмо. Неки од највреднијих експоната који ће се наћи у овом музеју припадали су цару Михаилу Фјодоровичу.

„У нашем манастиру је сваки монах, поред свакодневних обавеза, имао и послушање да препиши књиге“, каже искушеник Максим из овог манастира. „До средине 16. века – односно до периода када је почело штампање књига у Русији – овде се налазила једна од најбогатијих библиотека рукописа у Русији“. Данас се у три сале овог будућег музеја чува на стотине ретких књига.

АУСТРИЈА

Фестивал у Салцбургу

Ове године се у Салцбургу одржава 92. по реду музички фести-

вал – широм света познат фестивал класичне музике, опере и драме. Изабран је и нови уметнички директор фестивала, аустријанац Александар Переира.

Фестивал је отворен 20. јула и трајаће до 2. септембра.

У склопу концертног дела фестивала, у периоду од 20. до 30. јула одржан је низ концерата духовне музике под заједничким називом „Духовна увертира“ (*Ouverture spirituelle*). Фестивал је отворен ораторијумом „Стварање“ Јозефа Хајдна из 1798. године који је извео хор „Монтеверди“ под диригентском палицом сер Џона Елијота Гардинера.

Уметнички директор фестивала је приликом отварања фестивала изразио своју жељу да фестивал поново буде усредређен на духовну музiku, као што је то био случај пре много година.

„Чувени композитори су своја најлепша дела написали управо за цркву, а Салцбург је са својим дивним црквама, најбоље место за одржавање једног фестивала посвећеног духовној музици“, додао је Переира.

У овом делу фестивала су, поред Хајднових дела, извођена и Хендлова, Бахова и наравно, Моцартова дела.

Фестивал у Салцбургу:
Трг испред Салцбуршке катедrale

Переира се залаже да у будућности, сваке године, програм фестивала обухвата, поред извођења музике која припада римокатоличком и протестантском предању, и музику других вероисповести.

Извор: <http://www.rappler.com/>

PONTIFICIA
UNIVERSIDAD
CATÓLICA
DEL PERÚ

РИМ

Одлука Ватикана

У Ватикану је, према уредби државног секретара, донета одлука да се Понтификалном римокатоличком универзитету у Перуу (Pontificia Universidad Católica del Perú) забрани да у свом званичном називу користи речи „понтификални“ и „римокатолички“. Овај Универзитет, основан 1917. године и канонски признат уредбом Свете столице 1942. године, мењаје своје статуте неколико пута од 1967. године и то на начин на који су озбиљно нарушили интереси цркве. Од 1990. године, из Ватикана је Универзитету неколико пута упућиван позив – да свој статут усклади са Апостолском Установом *Ex Corde Ecclesiae* (овај декрет је издао папа Јован Павле II 15. августа 1990. године, и он се тиче римокатоличких факултета и универзитета). Универзитет у Перуу није испунио ту своју правну обавезу.

Након канонске посете у децембру 2011. године, и сусрета државног секретара Ватикана са ректором Понтификалног универзитета у Перуу, дошло је до још једног покушаја да се статут Универзитета усклади са црквеним законом. Недавно је ректор Универзитета послао два писма на адресу државног секретара у којима је изразио немогућност да примени ове захтеве, јер би промена статута условљавала порицање права архиђеџезе у Лими да учествује у управљању Универзитетом. Учешће лимске архиђеџезе у управљању Универзитетом је више пута потврђено одлукама грађанских судова у Перуу. С обзиром на овакав став Универзитета, Света столица је прихватила меру да Универзитет не буде више сматран „понтификалним“ и „римокатоличким“ али и даље настоји на томе да Универзитет треба да поднесе ста-

тут који је у складу са црквеним законом. Света столица ће наставити да прати ситуацију у вези са Универзитетом у Перуу, надајући се да ће у скоријој будућности стручна академска управа Универзитета поново размотрити свој став.

Извор: <http://www.radiovaticana.org/>

Црква Свете Софије у Никуји (Изнику)

ТУРСКА

Црква Св. Софије у Никуји претворена у цамију

Како преноси Радио „Светигора“, историјска Црква Свете Софије у Никуји, у данашњем Изнику у Турској, где је 787. године одржан Седми Васељенски Сабор, претворена је у цамију за коју је већ одређен муфтија.

Црква Свете Софије у Никуји је први пут претворена у цамију 1331. године, након отоманског освајања Мале Азије, и била је цамија до краја првог светског рата.

Црква је 1922. претрпела пожар, који су према турском званичном историографији подметнули грчки војници током тадашњег грко-турског рата (мора се напоменути да је ова теза непотврђена и неприхваћена – осим у Турској), и након обнове постала је музеј.

Као што је раније саопштено, турска влада је недавно донела одлуку да Цркву Свете Софије преда исламској заједници, која ће је користити као цамију. Почетак сабирања исламске заједнице у овој древној хришћанској светињи поклапа се са почетком периода поста Рамазана.

У ову цркву већ су постављени натписи на арапском језику са стиховима из Корана, и већ је постављен имам – четрдесетогодишњи Махмуд Сахин (Mahmoud Sahin).

Новопостављени имам је за медије изјавио: „За једног имама посебно је осећање да служи на оваквом месту, у Светој Софији“, и фотографисао се испред олтарске апсиде, на горњем месту – где су некада стајали православни архијереји.

Имам у олтару Цркве Свете Софије

За време владавине Светог Цара Константина Великог, у Никуји је 325. године одржан Први Васељенски Сабор, на којем је донесен први део Символа вере, утврђен догмат о Светој Тројици и осуђена аријанска јерес. На Сабору је, такође, утврђено празновање Васкрса, обавезујуће за све хришћане.

Црква Свете Софије у Никуји је саграђена по замисли цара Јустинијана у 6. веку. У њој је одржан Седми Васељенски Сабор, на којем је осуђена иконоборачка јерес и богословски образложено православно поштовање иконе.

За Никују (данашњи Изник) још увек постоји титуларна митрополија Константинопольске Патријаршије, као и номинална бискупија Римокатоличке цркве (мада од 1976. године нико није постављен за бискупа ове дијецезе).

Извор: <http://www.sedmitza.ru/>
и <http://www.newsbomb.gr>

НЕМАЧКА

Свечаности посвећене Антону Павловићу Чехову

Како јавља Радио „Светигора“, дана 15. јула 2012. године у Баденвајлеру (Немачка) организоване су свечаности посвећене сећању на великог руског писца и драматурга А. П. Чехова, који се упојио 15. јула 1904. године у том бањском граду.

Споменик А. П. Чехову (1860–1904) у Баденвајлеру

По традицији, Чеховска недеља у Баденвајлеру одржава се од 10. до 15. јула уз подршку градске управе градова побратима Таганрога и Баденвајлера, као и Ростовске области. Вече је одржано у капели Пресвете Богородице, у којој се налазило тело драматурга до његовог преноса у Русију. На молбу немачког Чеховског друштва, представник Руске Православне Цркве у Стразбуру, игуман Филип Рјабих, служио је парастос Антону Павловићу Чехову.

Извор: <http://www.svetigora.com>

ДОБРОЧИНСТВО
Београд, Добрињска 2
тел/факс: 011/2687-416, 2686-445
dobrocinstvo@gmail.com
www.dobrocinstvo.spc.rs

СВЕТИЊЕ МОСКВЕ
Оптина и Дивјејевска пустинја, Владимир...
25. август - 03. септембар

ПРАВОСЛАВНА ГРУЗИЈА
08 - 16. септембар

КРСТОВДАН У СВЕТОЈ ЗЕМЉИ
Јерусалим, Витлејем, Назарет...
23. септембар

ХИЛАНДАР
више полазака у септембру и октобру

ОСТРОГ сваког петка
АГЕНЦИЈА СРПСКЕ ЦРКВЕ

КРОЗ ХРИШЋАНСКИ СВЕТ

Маријана Пешровић

РУСИЈА

Помен Светим Царским Мученицима

Како преноси Информативна служба Епархије јекатеринбуршке, у граду Јекатеринбургу који се налази у централној Русији, у ноћи између 16. и 17. јула окупило се више од 40.000 верника како би одржали помен Светим Царским Мученицима. Ноћна Божанствена Литургија је почела обраћањем Митрополита јекатеринбуршког и верхтурског Кирила хиљадама верника. Владика је у својој беседи подсетио на духовни смисао подвига царске породице, истакао историјски значај тог места и позвао сваког православног човека на одговоран однос према својој отаџбини.

Након службе, Митрополит Кирил је пожелeo добродошлицу члану Светог Синода и поглавару Средњоазијске митрополије, Митрополиту ташкентском и узбекистанском Викентију. Митрополит Викентије је дванаест година био епископ Епархије јекатеринбуршке.

Митрополитима Кирилу и Викентију су саслуживали Епископ рибински и угљички Венијамин, Епископ павлодарски и екибастушки Варнава, Епископ нижњетагиљски и серовски Инокентије и Епископ каменски и алапајевски Сергије и више од две стотине свештенослужитеља јекатеринбуршке, нижњетагиљске, каменске и других епархија.

Клирици Епархије јекатеринбуршке су за ову прилику, због великог броја верника, донели стотину путира у Храм на Крви (рус. Храм-на-Крови) где је служена Света Литургија. Затим су се, уз молитвено појање, архијепископи, свештенство и верници упутили путем којим су у ноћи стрељања, до

Гањине јаме ношена тела убијених. Богослужења у Храму на Крви и у Манастиру Царских Мученика су настављена и наредног дана.

Извор: <http://orthodox-newspaper.ru/>

БРАЗИЛ

„Марш за Христа“

Више од милион припадника евангелистичке цркве учествовало је 15. јула на годишњем Маршу за Христа у Сао Паулу.

Као и сваке године, евангелистима се придружио и велики број протестаната али и припадника других верских група. У склопу овог догађаја су организовани и бројни музички наступи и беседе пастора и проповедника.

Број евангелиста у Бразилу је у последњих неколико година у најлом порасту, према попису из 2010. године примећује се скок са непуних 7% на преко 22% од укупне популације.

Према статистикама бразилског Института за географију и статистику, данас у Бразилу око 43 милиона људи себе сматра припадницима евангелистичке цркве док римокатолика има око 64% од укупно скоро 200 милиона држављана Бразила.

Према подацима Пју Форума за религију и јавни живот, Бразил је од краја 2011. године друга земља на свету по броју хришћана.

Извор: <http://www.christianpost.com/>

КИНА

Конфисковање Светог Писма

Власти градске општине Менгка (Mengka), у округу Ксименг у провинцији Јунан који се налази на граници са Бурмом, већ дуже време гуше ширење хришћанства, прогоне мисионаре и хришћанске

заједнице које су у овој области етничка мањина и строго забрањује лично поседовање Светог Писма. Како извештава кинеска хуманитарна организација Асоцијација Чајна Ејд (China Aid Association), у општини Менгка већ стотинама година живе припадници народа Ва. На самој граници са Бурмом, ова етничка мањина насељава већи број села и та се област традиционално назива државом Ва.

Због отежаног транспорта и удаљености ових села од урбаних подручја, ова област није доволно друштвено и економски развијена али је одликује дуга хришћанска традиција. Многи припадници народа Ва су потомци хришћана који су обраћени пре неколико генерација. У оном делу државе Ва који се простира и на територији Бурме, велики проценат становника је хришћанске вероисповести. У Бурми они могу слободно исповедати своју веру и градити цркве.

Свето Писмо на кинеском

Али припадницима народа Ва из Кине, које од Бурме дели само река или планина, ускраћена је верска слобода. Локална градска власт им прети и одузима им Света Писма, не дозвољава им да граде цркве нити да се окупљају недељом. Чак се наводи и да многи имају премале плате и да им је ускраћена здравствена заштита због тога што су хришћани.

Извор: <http://www.chinaaid.org/>

ТУРСКА

Историјски сусрет

У четвртак 5. јула, председник турске Дирекције за верска питања, професор Мехмет Гормез посетио је Константинопољску Патријаршију у пратњи истанбулског главног муфтије Рахмија Јарана. У Фанару их је примио Његова Све-

светост Патријарх Вартоломеј I. Ово је први пут од оснивања турске републике да један врховни поглавар исламске заједнице Турске посети Константинопољску Патријаршију.

Дирекција за верска питања је основана 1924. године као главни орган за контролу пре свега исла-ма у складу са политиком секула-ризације К. Ататурка. Сви имами земље су њени службеници, заду-жена је за одржавање око 90.000 цамија и верских школа, а надле-жна је и за све друге верске зајед-нице, међу њима и хришћане.

Од оснивања било је 16 руково-дилаца ове дирекције, али ниједан није желео да посети православ-ног патријарха.

„Надам се да ћемо, не само овог пута, него и убудуће разговарати о актуелним питањима у нашој до-мовини, на чијим територијама заједно живимо вековима, затим о ситуацији у којој се налазе мусли-мани у православном свету, као и православцима који живе у ислам-ским земљама. Сматрам да треба чешће да се састајемо и разговара-мо о овим темама“, изјавио је Гормез на почетку разговора.

Једна од главних тема је била судбина православне богословске школе на острву Халка, коју су турске власти насиљно затвориле 1971. године.

Гормез је истакао да „није у ре-ду за једну тако велику земљу као што је Турска да се духовници јед-не верске заједнице не могу обра-зовати у тој земљи“.

Гормез, који је највиши верски ауторитет Турске, признао је да је затварање школе на Халку била „грешка која се мора исправити“. Он је казао да за то није потребна измена закона, већ само одлука

владе која се може „донети за 24 часа“. Патријарх се Гормезу захва-лио на ангажовању. Он је, како се наводи, рекао да је зграда школе у добром стању, и да кад стигне до-звола она може одмах да проради.

Међутим, претпоставља се да ће отварање Халке зависити од уступ-пака које Анкара очекује од Ати-не у вези са турском мањином у грчкој Тракији, али Патријаршија, поред свега, овај сусрет сматра „историјским“.

Овај први сусрет двојице вер-ских вођа преносиле су телевизиј-ске станице, а за њим је одржан и други сусрет иза затворених врата.

Извор: <http://www.amen.gr>

ПАКИСТАН Мисија

Како преноси званични веб-сајт Руске Заграничне Цркве, Руска Црква је основала мисионарску парохију у Пакистану.

„Заједница се брзо развија, тре-нутно има 174 члана, и привлачи пажњу оних који траже веру Хри-стову у Пакистану“, наводи се у саопштењу предстојатеља Руске Заграничне Цркве, Митрополита источно-америчког и љујоршког Илариона. Верници се моле под отвореним небом, или у било ком расположивом простору. Мисији је потребна црква а један од члано-ва је приложио земљу за изградњу.

Митрополит Иларион је изразио наду да ће у граду Саргода бити из-грађена црква и сиротиште, и по-звавао је вернике да помогну у ре-ализацији овог пројекта. „Милошћу Божијом, ово ће бити прва руска православна црква у Индустану, која ће служити као стуб православне духовности и као уточиште за мно-гу сиромашну пакистанску децу“.

Презвитељ Адријан Августус (Adrian Augustus), парохијски све-штеник из Сиднеја (Аустралија), служио је претходних месеци у Пакистану. Проповедао је предањ-ску хришћанску веру и православ-но учење.

Према вестима које стижу из Пакистана, о. Адријан је крстио 57 и миропомазао 117 људи – увевши их на тај начин у Цркву.

Православна заједница у Сарго-ди иште ваше молитве и сваку вр-сту подршке, како би ова новоро-ђена пакистанска Црква опстала и узрастала из дана у дан.

Извор: <http://www.interfax-religion.com/>

ВЕЛИКА БРИТАНИЈА Помен о. Јакову Смирнову

Свештеник Јаков Смирнов, по-знат и као Џејмс Смирнов, био је руски православни свештеник који је живео у Лондону почетком 19. века. Он је, поред свештенич-ке службе, имао и кључну дипло-матску улогу у односима између Велике Британије и Русије или и у Наполеоновом рату 1812. годи-не. Он је заправо био једини ру-ски дипломата који је у то време представљао своју земљу, јер тада су, због лоших међународних од-носа, сви дипломатски представ-ници Русије морали да напусте амбасаду у Великој Британији. Православно свештенство је одр-жало кратак помен овом свеште-нику и дипломати на гробљу Кен-сал Грин које се налази у запад-ном делу Лондона.

Овај помен се поклопио са 200. годишњицом мировног споразума између Русије и Велике Британије, којим је постављен основ за анти-наполеонску коалицију.

Извор: <http://english.ruvr.ru/>

ИЗ ЖИВОТА ЦРКВЕ

Олга Стојановић

У БЕОГРАДУ

Византолошки скуп

У организацији Семинара за Византологију и Центра за Кипарске студије Филозофског факултета Универзитета у Београду, у Народној библиотеци Србије, почетком лета ове године, одржан је међународни научни симпозијум *Пре и после Цариграда – Центар и периферије Византијског царства у бурним временима пре и после освајања Цариграда 1204. и 1453. године*. Овај скуп је први у низу у оквиру пројекта „Хришћанска култура у средњем веку: Византијско царство, Срби, Бугари од 9. до 15. века“, а који финансира Министарство образовања и науке. Преко дводесетак научника са универзитета и научних центара из Србије, Грчке, Румуније, Бугарске, Аустрије и Кипра, учествовало је на овом интердисциплинарном скупу. Главна дискусија се водила око последица које су (у историји, историографији, историји уметности, архитектури и филологији) оставили падови Цариграда 1204. и 1453. на унутрашњи византијски развој и на подручје Балкана.

Данко Старахинић

У БИЈЕЉИНИ

Школа црквених уметности

У Бијељини се, у организацији Музеја Семберије и Школе иконописа „Одигитрија“, одржава прва љетња школа црквених уметности за полазнике свих узраста. Четрдесет учесника свакодневно се учи традиционалном иконопису кроз вježbe цртања, композиције, сликања, и на пре-

давањима из историје умјетности и теологије иконе. Предвиђено је да школа траје три седмице а радови настали у њој биће изложени у оквиру посебне поставке. Отварању љетње школе присуствовали су Епископ зворничко-тузлански Г. Василије и градоначелник Бијељине г. Мићо Мићић. Овај пројекат промовише идеју отвореног музеја где се не само чува, већ и његује и развија умјетност. Манифестација се одвија и поводом 1700 година од чудесног виђења крста на небу Св. Константина Великог (312).

Горан Јанићијевић

У МИЛИЋИМА

Сто година цркве

Храм Св. Апостола Петра и Павла у селу Милићи у Белој Крајини (Словенија), ових дана обележава стогодишњицу постојања. На Петровдан, а поводом овог јубилеја, Св. Литургију је служио Епископ горњокарловачки Г. Герасим. У знак захвалности за помоћ Епархији, Владика Герасим је одликовао г. Симу Селаковића орденом Св. Новомученика Горњокарловачких, и доделио захвалницу општини Чрномељ.

Извор: Епархија горњокарловачка

У БИЈЕЛОМ ПОЉУ

Петровдан

Петровдан, храмовна слава цркве у Бијелом Пољу, прослава-

вљен је у четвртак 12. јула литургијским сабрањем, којим је начаљствовао Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије и свечаном литијом вјерног народа. Истога дана, приређена је и традиционална Петровданска духовна академија, којој је изменђу осталих присуствовао Владика миљешевски Филарет.

Извор: Епархија будимљанско-никшићка

У ЗОЧИШТУ

Слава манастира

Дан када наша Света Црква празнује Св. бесребренике и чудотворце Козму и Дамјана, је дан славе Манастира Зочиште, саграђеног у XIV веку. Из тог времена је остала сачувана само Црква Св. Козме и Дамјана, коју су у лето 1999. г., припадници ОВК опљачкали и запалили. Некада само згариште, ова духовна светиња је данас обновљена, поновојише захваљујући неуморном труду протосинђела Стефана, игумана Зочишта. Св. Литургијом, 14. јула ове године, начаљствовао је Епископ рашко-призренски Г. Теодосије уз саслужење четрнаест свештенослужитеља, а у присуству више стотина верника који су од раних јутарњих сати пристизали из свих крајева КМ и Србије. Владика Теодосије је овом приликом одликовао Игумана Стефана (Миленковића) чином архимандрита.

Извор: Епархија рашко-призренска

НА РАСИНИ

Саборно крштење Рома

На празник Св. бесребреника Козме и Дамјана, 14. јула ове године, Епископ крушевачки Г.

Крштење на Расини

Давид је, уз саслуживање архијерејских намесника – трстеничкогprotoјереја-ставрофора Милосава Егерића и Ћићевачкогprotoјереја-ставрофора Радета Богићевића, презвитера Горана Димића из Епархије бачке и великом броју свештеника Епархије крушевачке, саборно крстио Роме из Крушевца и служио Св. Литургију у Цркви Покрова Пресвете Богородице на Расини.

Извор: Епархија крушевачка

У МАНАСТИРУ ОЋЕСТОВО Црквено-народни сабор

Недеља по Петровдану у Манастиру Оћестово, светињи и уточишту православних Срба у Далмацији, традиционално окупља на црквено-народном сабору велики број верних, који пристижу са свих страна да би се поклонили пред чудотворном иконом Св. Великомученице Недеље. Тако је било и ове године на дан празника, 15. јула. Сабрање је, својим присуством, увелиично Владика далматински Фотије, који је служио Св. Литургију у мана-

Час појања у Богословији у Призрену

Помозите и ви обнову призренске Богословије!

У септембру 2011. године обновљен је рад Богословије у Призрену, која је запаљена и уништена у мартовском погрому 2004. године. У Богословији се сада школује 11 ученика.

Богословија је од кључног значаја за опстанак српске заједнице на Ким – којој су потребни свештеници који су одрастали, учили и живели на овим просторима. Епархија рашко-призренска и косовско-метохијска овом приликом упућује апел верном народу у земљи и расејању да својим прилозима помогне рад Призренске богословије.

Динарски рачун: Комерцијална банка, 205-172349-51

МПЦ подржава паганизам

Бивши премијер и потпредседник Републике Македоније, г. Јуличо Георгиевски послao је писмо медијима и јавности, као реакцију на саопштење расколничке МПЦ, у коме је он препознао напад на своја дела и активности.

У обраћању јавности г. Јуличо Георгиевски је нагласио: „Задњих три-четири године, власти, путем државног инжењеринга, врше активну промену македонске историје и комплетно преиначавање словенских корена у античко-македонске. Могу ли разумети владике из МПЦ да је та антивизација уједно и дехристијанизација Македоније? Антивизација представља одвајање од Слова Христовог и повратак многобоштву и паганству. Паганизам најмизернијег типа је и то што је МПЦ, због свога снисходљивог понашања према властима, прећутала подизање споменика Александру Македонском на месту на коме би могао да стоји једино патрон Македоније – Свети Климент Охридски. Паганизам је и то што се у свакој новоизграђеној македонској цркви црта сунце – симбол Амона Ра. Паганизам је и кип Олимпије, која у наручју држи малог Александра, као пародија на Пресвету Богородицу са нашим Спаситељем Исусом Христом у рукама.“ – пише Јуличо Георгиевски у отвореном писму упућеном јавности, и додаје: „Жао ми је што су се у мојој реченици – да ће македонски народ проклети мајчино млеко због тога што се одрекао Светог Климента и Светог Наума – прво препознале управо владике!“

У свом обраћању јавности, бивши премијер и потпредседник Републике Македоније осврће се и на расколнички синод МПЦ, наплашавајући: „Хоћу да позовем све владике из светог архијерејског синода да јавно изађу и јавно затраже опроштај од Светог Климента због њиховог трогодишњег живљења као апостата, као одступника од његових завета!“ *Извор: Православна Охридска Архијепископија*

стиру уз саслужење многоbroјног свештенства далматинске и сремске епархије.

Беседећи, Преосвећени је подсетио колико је Св. Великомученице Недеље поштована у Далмацији, како код православних Срба тако и код римокатолика.

Извор: Епархија далматинска

у БРАЈКОВЦУ

Слава Заједнице „Земља живих“

Дан када молитвено обележавамо празник Полагања часне ризе Пресвете Богородице, 15. јули 2012. године, житељи Заједнице Земља живих просла-

ИЗ ЖИВОТА ЦРКВЕ

Олга Стојановић

вљају као своју крсну славу. Сви који овде траже пут спасења и почетак новог живота далеко од болести зависности, са радошћу су дочекали овај дан.

Св. Литургију је служио Владика шумадијски Јован уз саслужењеprotoјереја-ставрофора Гојка Перовића, ректора Богословије Св. Петра Цетињског на Цетињу, јеромонаха Исихија, сабрата Манастира Ковиљ, protoјереја Бранка Ђурчина, пароха у Новом Саду, protoјереја Александра Новаковића, пароха у Лазаревцу и духовника ове Заједнице.

Извор: Епархија шумадијска

У ДОЊЕМ БУДАЧКОМ
**Слава Епархије
горњокарловачке**

Централна прослава епархијског патрона – Св. Саве Горњокарловачког, 17. јула 2012. г., одржана је у Манастиру Богородице Тројеручице у Доњем Будацком. Св. Литургију је служио Епископ горњокарловачки Г. Герасим. Епархијској слави, између осталих гостију присуствовали су и г. Станимир Вукићевић, амбасадор Р. Србије у Хрватској и г. Зоран Поповић, конзул Р. Србије у Ријеци.

Извор: Епархија
горњокарловачка

Поводом скрнављења Храма Св. Арханђела Михаила у Штимљу, огласила се канцеларије Епархије рашко-призренске 19. јула 2012. г.:

Саопштење за јавност

Вандализам који је почињен у Храму Св. Арханђела Михајла у Штимљу представља један од најозбиљнијих напада на српске православне цркве последњих година. И овом приликом се показало да ово друштво и посебно Косовска полиција нису у стању да заштите хришћанске светиње од безобзирног уништавања и пљачке. Најоштрије осуђујемо скрнављење наше цркве у Штимљу која је обнављана претходних година новчаним средствима УНЕСКО-а, и за чију се заштиту наша Црква годинама мукотрпно залагала. Епархија рашко-призренска ће обавестити све међународне факторе, УНЕСКО, али и генералног секретара УН, који ускоро треба да посети Ким, да се оваква недела не смеју толерисати и да се одговорни морају привести лицу правде. Косово је, нажалост, данас једина територија на мапи Европе где се скрнаве и уништавају хришћанске цркве, што представља огромну срамоту пред целим цивилизованим светом. Ниједно друштво не може да се нада бољој будућности уколико већ годинама допушта уништавање верске и културне баштине која представља темељ европске цивилизације.

Извор: Епархија рашко-призренска

НА КИМ

Посета Бан Ки Муну

Генерални секретар УН, Бан Ки Мун, посетио је 24. јула 2012, у склопу своје једнодневне посете Косову и Метохији, Манастир Високи Дечани и Призрен. Приликом обиласка Дечана г. Бан Ки Мун је посебно нагласио потребу очувања вредне духовне и културне баштине на Косову и указао на значај манастира. Архимандрит Сава, игуман Дечана, упознао је

ген. секретара УН са значајем светиња СПЦ на Ким за очување идентитета и будућност српског народа. О. Сава је нагласио да се акти насиља против хришћанских цркава на Ким морају предупредити одговорном акцијом свих чинилаца. У поподневним часовима г. Бан Ки Мун је посетио Призрен где је обишао и саборни храм Св. Ђорђа. Госта су дочекали Господија епископи: рашко-призренски Теодосије и липљански Јован са свештенством. Владика Теодосије је упознао г. Бана са животом мале српске Заједнице у Призрену, где од предратних 8.000 Срба, данас живи само тридесет. Владика је посебно подсетио на болна искуства мартовског погрома 2004., када је за два дана уништено 35 православних светиња, међу који-

ма су страдале и све православне цркве у Призрену.

Бан Ки Мун је говорио о потреби заједничког живота и међуетничкој толеранцији која је посебно важна у срединама као што је Призрен, где су кроз историју заједно живели припадници разних вероисповести.

Епископ липљански Г. Јован је истакао значај Пећке Патријаршије као историјског седишта СПЦ.

Извор: Епархија рашко-призренска

Најава

У КАБРАМАТИ

Сећање на пад Крајине

У недељу, 5. августа 2012., обиљежава се сjeћање на пад Крајине у Српском културном центру у Бониригу. Послије парастоса у Цркви Св. Ђорђа у Кабрамати, сви који желе упутиће се у Бонириг, где ће око 14 часова почети програм који је примила позоришна група „Пилипенда“.

Ове године навршава се 17 година од егзодуса Срба који су живјели на подручју Далмације, Лике, Баније, Кордуна и Славоније. У својој несрећи, тог тужног августовског дана, српски живљаје морао прећи голготу, од Крајине преко Р. Српске до уточишта у Србији. Послије тога се разлио по читавом свијету. Док је крајишких обичаја, српског језика и православља – Крајине ће бити. Срби Крајине ће овај дан и сјећање на тмурно невријеме „Олује“, обиљежити широм свијета, свак на свој начин.

Извор: Епархија аустралијско-новозеландска

У МАНАСТИРУ КОВИЉ

Храмовна слава

У четвртак, 26. јула 2012. г., Манастир Ковиљ пославио је своју храмовну и манастирску славу. Славље је почело бденијем у навечерје празника. Бденије је служио Његово Преосвештенство Епископ јегарски г. др Порфирије уз саслужењеprotoјереја Бранка Ђурчина, братије манастира Светих Архангела у Ковиљу и мноштва верног народа. Бденију је присуствовао и Његово Преосвештенство Епископ бачки г. др Иринеј.

Молитвено славље Празника почело је у рано јутро, јутрењем и Св. Литургијом у наставку. Литургију Св. Јована Златоустог служио је Преосвећени Епископ ремезијански г. Андреј уз саслужење Епископа јегарског г. Порфирија и бројног свештенства. Владика Андреј је после читања Јеванђеља изговорио омилију Светог Јована Златоустог. На завршетку свете Литургије извршен је чин благосиљања жита и резања славског колача. Преосвећени Владика Андреј је при отпусту са Свете Литургије заблагодарио верном народу, братству манастира и њиховом игуману Преосвећеном Епископу јегарском Порфирију.

КОНКУРС

Висока школа – Академија Српске Православне Цркве за уметности и конзервацију у Београду на званичном Интернет сајту објављује конкурс за избор у звање за уметничке области, где се налазе услови и неопходна документација, на основу које ће се вршити избор пријављених кандидата, према Статуту и Правилнику о начину, поступку заснивања радног односа и стицању звања наставника и сарадника Високе школе – Академије Српске Православне Цркве за уметности и конзервацију у Београду.

Радоје Стефановић из Немачке прилаже „Православљу“ 10 евра за здравље породице.

Поводом седмогодишњице од смрти племените и искрене куме Милице Недић (рођ. Николић) и 12 година од смрти њеног супруга Бранимира Недића из Београда, којима дугују велику захвалност и поштовање, Бранислава Тадић из Београда са породицом прилаже 4.000 динара за изградњу Храма Св. Саве на Врачару и 1.000 динара листу Православље.

Анђелка Кашић (1936–2012) из Руме

После вишегодишње болести и исцрпног лечења, протиница Анђелка, мирно је и тихо, 3. јуна 2012. године, предала животни дух Богу живоме, од кога га је и добила.

Протиница Анђелка сахрањена је на други дан празника Св. Тројице, на градском гробљу у Руми, уз молитвено учешће Његовог Преосвештенства Епископа сремског Г. Василија и преко тридесет свештеника, родбине и пријатеља. Од протинице, на чину опела, опростио се, благословом Владике Василија, protoјереј-стеврофор Бранислав Поповић, пензионисани парох и архијерејски намесник румски.

Овим путем породица Кашић упућује своју неизмерну захвалност Владици Василију, свештенству Епархије сремске и других епархија, на достојанственом испраћају земних остатака драге супруге, мајке и баке Анђелке.

Уз речи проте Бранислава, молитвено казујемо – Бог да јој душу прости – Амин.

Унук Петар Л. Кашић, свршени бојослов

ЕЛЕКТРИФИКАЦИЈА ЗВОНА
 електромоторни и
 електромагнетни погон
 програмирано и
 даљинско укључивање

ЦРКВЕНИ САТОВИ
 „GPS“ - сателитска синхронизација
063/ 315 841

MJ ОИУ 30 76 245; 30 76 246
 Земун, И. Цанкара 9/29
www.mj.rs

1. ЕЛ. ЗВОЊЕЊЕ – ИСТОЧНИ начин (у Руса, Грка и Светогорца до данас, а код Срба до пада Деспотовине, и наново од 2008. године) – са **програмирањем** и откуцавањем часова и четвртина, а по избору, и **даљинским управљањем**.

ПРЕДНОСТИ у односу на **ЗАПАДНИ** начин:

- 1.1. Звоњење не потреса звоник;
- 1.2. Знатно више звона може да стане у исти простор;
- 1.3. Укључењем, односно искључењем, звоњење истог трена почне, односно престане.
- 1.4. Качење звона је простије, и због тога је знатно јефтиније;
- 1.5. Потрошња ел. енергије је низка;
- 1.6. Ако престане ел. напајање, и дете може са лакоћом ручно звонити.
- 1.7. Са више звона у хармонији, могу се ручно, али и програмирани изводити мелодије – без додатних чекића и ел. магнета.

2. **ОБНОВА** старих, механичких, од историјског значаја **ЧАСОВНИКА**

3. **ЧАСОВНИЦИ** нови и тачни и још сами прелазе на „зима-лето“ време.

ЈЕМСТВО: 3 ГОДИНЕ

szeljko7@verat.net (szeljko7@gmail.com)

ЖЕЛ-МИР*

026/312 752; 065 (064)/920 5 851;

064/20 80 145

САЈТ: zelmir.atspace.com

НАРУЏБЕНИЦА

шифра претплатника
(попуњава служба претплате)

Претплаћујем се на
следеће часописе

(Означите жељени часопис и начин претплате)

Име и презиме наручиоца:	ПТТ број и град:		
Адреса:	Држава, епархија:		
Часопис	Годишња претплата		начин слања (важи за иностранство)
	Србија	иностранство	
Православље	1700 динара	45€ или 70\$ или 70 CAD или 75 AUD или 35£	Обичном поштом
		60€ или 90\$ или 90 CAD или 100 AUD или 45£	Авионом
Светосавско звонце	690 динара	25€	Обичном поштом
		30€ за Европу или 40€ ван Европе	Авионом
Гласник СПЦ	1200 динара	32€ за Европу или 35\$ ван Европе	Обичном поштом
		60€ за Европу или 65\$ ван Европе	Авионом
Православни мисионар	500 динара	20€	Обичном поштом
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом
Теолошки погледи	900 динара	20€	Обичном поштом
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом

овде исећи